

DOCUMENT MARC DE DISSENY DE TITULACIONS A LA UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

(Aprobat pel Consell de Govern en la sessió de 14 de febrer de 2008)

1. Introducció

La Universitat Politècnica de València aposta decididament per millorar la qualitat dels programes i títols que ofereix. El procés de convergència europea s'ha orientat en la direcció d'assegurar i de demostrar la qualitat de l'oferta educativa. El procés de construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior implica la nova organització dels ensenyaments universitaris, en els seus diferents nivells.

Aquest procés ha de propiciar l'articulació d'una combinació adequada de capacitats i competències, a partir de programes universitaris dissenyats i dirigits perquè els futurs titulats adquirisquen una formació sòlida i completa. L'oferta de titulacions i de programes formatius ha de sumar a les capacitats disciplinaries unes altres de caràcter més ampli relacionades amb les demandes del mercat laboral.

L'educació superior, per tant, ha d'afrontar nous desafiaments i és necessari reafirmar la pertinència d'encaminar les nostres accions cap a l'obtenció de resultats útils per a l'entorn de què formem part i a què estem obligats a retre comptes. El compliment d'aquest repte de compromís local només és possible si la UPV és capaç d'assolir els nivells d'excel·lència que requereix la nostra competitivitat global. Amb aquesta aportarem suficients solucions als desafiaments i les oportunitats que ens ofereix una societat globalitzada, on –cada vegada més– s'accentua la importància del factor coneixement. Les societats dels països més avançats consideren la universitat un element estratègic per al seu desenvolupament social i econòmic, no solament des de la visió de la seua contribució a la formació dels dirigents i la població laboral més qualificada, sinó també generadora de noves opcions estratègiques en els moments clau.

DOCUMENTO MARCO DE DISEÑO DE TITULACIONES EN LA UNIVERSIDAD POLITÉCNICA DE VALENCIA

(Aprobado por el Consejo de Gobierno en su sesión de 14 de febrero de 2008)

1. Introducción

La Universidad Politécnica de Valencia apuesta decididamente por mejorar la calidad de los programas y títulos que oferta. El proceso de convergencia europea se ha orientado en la dirección de asegurar y demostrar la calidad de la oferta educativa. El proceso de construcción del Espacio Europeo de Educación Superior implica la nueva organización de las enseñanzas universitarias, en sus diferentes niveles.

Este proceso debe propiciar la articulación de una combinación adecuada de capacidades y competencias, a partir de programas universitarios diseñados y dirigidos a que los futuros titulados adquieran una formación sólida y completa. La oferta de titulaciones y de programas formativos debe sumar a las capacidades disciplinarias otras de carácter más amplio relacionadas con las demandas del mercado laboral.

La educación superior debe, por tanto, afrontar nuevos desafíos y es necesario reafirmar la pertinencia de encaminar nuestras acciones hacia la obtención de resultados útiles para el entorno del que formamos parte y al que estamos obligados a rendir cuentas. El cumplimiento de ese reto de compromiso local sólo es posible si la UPV es capaz de alcanzar los niveles de excelencia que requiere nuestra competitividad global. Con ella, aportaremos suficientes soluciones a los desafíos y oportunidades que nos ofrece una sociedad globalizada, donde –cada vez más– se acentúa la importancia del factor conocimiento. Las sociedades de los países más avanzados consideran la universidad como un elemento estratégico para su desarrollo social y económico, no sólo desde la visión de su contribución a la formación de los dirigentes y la población laboral más cualificada, sino también como generadores de nuevas opciones estratégicas en los momentos clave.

El canvi de concepcions prèvies en qualsevol nivell d'allò humà, no és tasca fàcil ni sorgeix espontàniament. Requereix, entre altres variables, l'existència d'una cultura organitzativa que estímul i possibilita el canvi (que aporte les condicions que el fan viable), que hi haja un compromís compartit entre els protagonistes amb aquest canvi i se n'establisquen els vies de la posada en acció.

2. L'ordenació d'ensenyaments universitaris a Espanya

El Ministeri d'Educació i Ciència va fer públics –els dies 26 de setembre, 21 de desembre de 2006 i 15 de febrer de 2007– tres documents de treball amb les directrius generals per a elaborar títols universitaris de grau i màster d'acord amb les línies generals emanades de l'Espai Europeu d'Educació Superior.

El 29 d'octubre de 2007 es va aprovar el Reial Decret 1393/2007 pel qual s'estableix l'estructura dels ensenyaments universitaris oficials espanyols (grau, màster i doctorat), norma que regula els aspectes bàsics de l'ordenació de les titulacions universitàries i el procediment de verificació i acreditació que han de superar els plans d'estudi. El 21 d'agost es va publicar en el BOE l'Ordre ECI/2514/2007, de 13 d'agost, sobre expedició de títols universitaris oficials de màster i doctorat per a les universitats espanyoles en tot el territori nacional, i que en regula la denominació i el procediment d'expedició.

El Ministeri d'Educació i Ciència ha establert, a més, en diferents ordres els requisits que han de complir les propostes de titulacions que habiliten per a exercir professions regulades per a ser verificades. Les propostes de titulacions que presenten les universitats han de ser verificades per a poder-ne ser autoritzada la implantació i –amb posterioritat, cada sis anys– han de sotmetre's a procediments d'avaluació a fi de mantenir-ne l'acreditació.

El Reial Decret 1393/2007 concreta i perfila qüestions ja previstes en els documents esborranys assenyalats anteriorment. Se'n resumeixen tot seguit els aspectes més destacats:

1. Article 3.4: indica que els plans d'estudis han de ser verificats pel Consell d'Universitats i que la implantació ha de ser autoritzada per la comunitat autònoma corresponent.
2. Article 5: estableix els crèdits europeus (ECTS) com a unitats de mesura de l'haber acadèmic i marca les pautes per a fer efectiva la mobilitat dels estudiants.
3. El capítol II (articles 8, 9, 10 i 11) estableix l'estructura dels ensenyaments universitaris conduents a l'obtenció de títols de caràcter oficial i la seua validesa en tot el territori nacional en tres cicles, denominats respectivament grau, màster i doctorat. També estableix la finalitat de cadascun dels cicles i la denominació dels títols.

El cambio de concepciones previas en cualquier nivel de lo humano, no es tarea fácil ni surge espontáneo. Requiere, entre otras variables la existencia de una cultura organizacional que estímul y posibilite el cambio (que aporte las condiciones que lo hacen viable), que haya un compromiso compartido entre los protagonistas con este cambio y se establezcan los cauces de su puesta en acción.

2. La ordenación de enseñanzas universitarias en España

El Ministerio de Educación y Ciencia hizo públicos, con fecha 26 de septiembre, 21 de diciembre de 2006 y 15 de febrero de 2007, tres documentos de trabajo con las directrices generales para la elaboración de títulos universitarios de Grado y Máster de acuerdo con las líneas generales emanadas del Espacio Europeo de Educación Superior.

El 29 de octubre de 2007, se aprobó el Real Decreto 1393/2007 por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias oficiales españolas (Grado, Máster y Doctorado), norma que regula los aspectos básicos de la ordenación de las titulaciones universitarias y el procedimiento de verificación y acreditación que deben superar los planes de estudio. El 21 de agosto se publicó en el BOE la Orden ECI/2514/2007 de 13 de agosto sobre expedición de títulos universitarios oficiales de Máster y Doctorado para las Universidades españolas en todo el territorio nacional, y que regula la denominación y procedimiento de expedición de los mismos.

El Ministerio de Educación y Ciencia ha establecido, además, en diferentes Órdenes los requisitos que deben cumplir las propuestas de titulaciones que habilitan para el ejercicio de profesiones reguladas para ser verificadas. Las propuestas de titulaciones que presenten las universidades deberán ser verificadas para poder ser autorizada su implantación y –con posterioridad, cada seis años– deberán someterse a procedimientos de evaluación con el fin de mantener su acreditación.

El Real Decreto 1393/2007 concreta y perfila cuestiones ya contempladas en los documentos borradores señalados anteriormente. Se resumen seguidamente los aspectos más destacados:

1. Artículo 3.4: indica que los planes de estudios deben ser verificados por el Consejo de Universidades y que la implantación debe ser autorizada por la correspondiente Comunidad Autónoma.
2. Artículo 5: establece los créditos europeos, ECTS, como unidades de medida del haber académico y marca las pausas para hacer efectiva la movilidad de los estudiantes.
3. El Capítulo II (artículos 8, 9, 10 y 11) establece la estructura de las enseñanzas universitarias conducentes a la obtención de títulos de carácter oficial y su validez en todo el territorio nacional en tres ciclos, denominados respectivamente Grado, Máster y Doctorado. También establece la finalidad de cada uno de los ciclos y la denominación de los títulos.

4. El capítol III se centra en els ensenyaments universitaris oficials de grau.

a) En l'article 12 es pot destacar:

i. Títols de grau amb 240 crèdits, en què s'inclourà tota la formació teòrica i pràctica que ha d'adquirir l'estudiant (aquesta norma no afecta les titulacions amb directives comunitàries pròpies).

ii. Obliga a elaborar i defensar un treball de fi de grau amb una extensió compresa entre 6 i 30 crèdits. Haurà de realitzar-se en la fase final del pla d'estudis i haurà d'estar orientat a avaluar les competències associades a la titulació.

iii. Adscripció de cada títol a una de les cinc grans branques de coneixement:

- Arts i Humanitats
- Ciències
- Ciències de la Salut
- Ciències Socials i Jurídiques
- Enginyeria i Arquitectura

iv. Necessitat d'incloure en el títol 60 crèdits de formació bàsica, dels quals almenys 36 hauran d'estar vinculats a algunes de les matèries prèviament establides (annex II del RD) per a la branca de coneixement del títol i els restants, fins a 60, han de concretar-se en matèries bàsiques de qualsevol de les branques.

v. Extensió màxima de 60 crèdits per a les pràctiques externes que hauran d'oferir-se preferentment en la segona meitat del pla d'estudis.

b) L'article 13 estableix les directrius per a transferir i reconèixer crèdits entre distintes titulacions i universitats.

c) L'article 14 estableix les condicions d'accés i obliga les universitats a disposar de sistemes d'informació i de procediments d'acollida i orientació dels estudiants de nou ingrés per a facilitar-ne la incorporació als ensenyaments universitaris corresponents, així com disposar de serveis de suport i d'assessorament per a estudiants discapacitats amb necessitats educatives específiques.

5. El capítol IV (articles 15, 16 i 17) se centra en els ensenyaments universitaris oficials de màster.

a) En l'article 15 es pot destacar:

i. Els títols de màster tindran entre 60 i 120 crèdits, en què s'ha d'incloure tota la formació teòrica i pràctica que ha d'adquirir l'estudiant.

ii. Obliga a elaborar i defensar un treball de fi de màster amb una extensió compresa entre 6 i 30 crèdits. Haurà de realitzar-se en la fase final del pla d'estudis i haurà d'estar orientat a avaluar les competències associades a la titulació.

iii. Indica que quan es tracte de títols que habiliten per a l'exercici de professions regulades a Espanya, el Govern ha d'establir les condicions que han de complir. Aquests plans d'estudi hauran de dissenyar-se de

4. El Capítulo III se centra en las enseñanzas universitarias oficiales de Grado.

a) En el artículo 12 se puede destacar:

i. Títulos de Grado con 240 créditos, en los que se incluirá toda la formación teórica y práctica que debe adquirir el estudiante (esta norma no afecta a las titulaciones con directivas comunitarias propias).

ii. Obliga a la elaboración y defensa de un trabajo fin de Grado con una extensión comprendida entre 6 y 30 créditos. Deberá realizarse en la fase final del plan de estudios y deberá estar orientado a la evaluación de competencias asociadas a la titulación.

iii. Adscripción de cada título a una de las cinco grandes ramas de conocimiento:

- Artes y Humanidades
- Ciencias
- Ciencias de la Salud
- Ciencias Sociales y Jurídicas
- Ingeniería y Arquitectura

iv. Necesidad de incluir en el título 60 créditos de formación básica, de los que al menos 36 deberán estar vinculados a algunas de las materias previamente establecidas (Anexo II del RD) para la rama de conocimiento del título y los restantes, hasta 60, tienen que concretarse en materias básicas de cualquiera de las ramas.

v. Extensión máxima de 60 créditos para las prácticas externas que deberán ofertarse preferentemente en la segunda mitad del plan de estudios.

b) El Artículo 13 establece las directrices para la transferencia y el reconocimiento de créditos entre distintas titulaciones y universidades.

c) El Artículo 14 establece las condiciones de acceso y obliga a las universidades a disponer de sistemas de información y procedimientos de acogida y orientación de los estudiantes de nuevo ingreso para facilitar su incorporación a las enseñanzas universitarias correspondientes, así como a disponer de servicios de apoyo y asesoramiento para estudiantes discapacitados con necesidades educativas específicas.

5. El Capítulo IV (artículos 15, 16 y 17) se centra en las enseñanzas universitarias oficiales de Máster.

a) En el artículo 15 se puede destacar:

i. Los títulos de Máster tendrán entre 60 y 120 créditos, en los que se incluirá toda la formación teórica y práctica que debe adquirir el estudiante.

ii. Obliga a la elaboración y defensa de un trabajo de fin de Máster con una extensión comprendida entre 6 y 30 créditos. Deberá realizarse en la fase final del plan de estudios y deberá estar orientado a la evaluación de competencias asociadas a la titulación.

iii. Indica que cuando se trate de títulos que habiliten para el ejercicio de profesiones reguladas en España el Gobierno establecerá las condiciones que deben cumplir. Estos planes de estudio deberán diseñarse de

manera que permeten obtenir les competències necessàries per a exercir les dites professions i les universitats justificaran l'adequació dels estudis a aquestes condicions.

6. El capítol VI se centra en els processos de verificació i d'acreditació de títols:

a) Les universitats sol·licitaran al Consell d'Universitats la verificació dels títols, d'acord amb els procediments, els protocols i les guies de verificació establits per l'ANECA.

b) El Consell d'Universitats ha d'enviar la proposta a l'ANECA per a l'avaluació per una comissió formada per experts de la branca de coneixement corresponent, designats per l'ANECA.

c) Una vegada verificat el pla d'estudis i autoritzada la implantació per la comunitat autònoma, ha de ser inscrit en el Registre d'Universitats, Centres i Títols per acord del Consell de Ministres, publicat en el BOE.

d) A fi de comprovar que un pla d'estudis conduent a l'obtenció d'un títol es duu a terme d'acord amb el que s'ha especificat en la proposta per a la verificació, els títols inscrits hauran de sotmetre's a avaluació cada 6 anys, per a renovar-ne l'acreditació. Aquest informe d'acreditació haurà de ser efectuat per l'ANECA o pels òrgans d'avaluació que determinen les comunitats autònomes.

7. La disposició addicional primera estableix que la implantació pot realitzar-se de manera simultània, per a un o diversos cursos, o progressiva, d'acord amb la temporalitat prevista en el pla d'estudis corresponent. Així mateix, estableix que en el curs acadèmic 2010-2011 no podran oferir-se places de nou ingrés en primer curs per a les titulacions actuals.

8. La disposició transitòria primera es refereix a la implantació de noves titulacions en el curs acadèmic 2008-2009, i estableix que les sol·licituds presentades al Consell d'Universitats, amb anterioritat al 15 de febrer de 2008, hauran de verificar-se en el termini màxim de tres mesos.

9. El Reial Decret inclou un ANNEX I amb un model de memòria per a sol·licitar títols oficials. Aquest model inclou deu apartats amb els subapartats corresponents:

1. Descripció del títol
2. Justificació
3. Objectius
4. Accés i admissió d'estudiants
5. Planificació dels ensenyaments
6. Personal acadèmic
7. Recursos materials i serveis
8. Resultats previstos
9. Sistema de garantia de qualitat
10. Calendari d'implantació

forma que permetan obtenir las competencias necesarias para ejercer dichas profesiones y las universidades justificarán la adecuación de los estudios a esas condiciones.

6. El Capítulo VI se centra en los procesos de verificación y acreditación de títulos:

a) Las universidades solicitarán al Consejo de Universidades la verificación de los títulos, de acuerdo con los procedimientos, protocolos y guías de verificación establecidos por la ANECA.

b) El Consejo de Universidades enviará la propuesta a la ANECA para su evaluación por una Comisión formada por expertos de la rama de conocimiento correspondiente, designados por la ANECA.

c) Una vez verificado el plan de estudios y autorizada su implantación por la Comunidad Autónoma, será inscrito en el Registro de Universidades, Centros y Títulos por acuerdo del Consejo de Ministros, publicado en el BOE.

d) Con el fin de comprobar que un plan de estudios conducente a la obtención de un título, se está llevando a cabo de acuerdo con lo especificado en la propuesta para la verificación, los títulos inscritos deberán someterse a evaluación cada 6 años, para renovar su acreditación. Este informe de acreditación deberá ser efectuado por la ANECA o por los órganos de evaluación que determinen las Comunidades Autónomas.

7. La Disposición Adicional Primera establece que la implantación podrá realizarse de manera simultánea, para uno o varios cursos, o progresiva, de acuerdo con la temporalidad prevista en el correspondiente plan de estudios. Así mismo establece que en el curso académico 2010-2011 no podrán ofertarse plazas de nuevo ingreso en primer curso para las titulaciones actuales.

8. La Disposición Transitoria Primera se refiere a la implantación de nuevas titulaciones en el curso académico 2008-2009, y establece que las solicitudes presentadas al Consejo de Universidades, con anterioridad al 15 de febrero de 2008, deberán de verificarse en el plazo máximo de tres meses.

9. El Real Decreto incluye un ANEXO I con un modelo de memoria para la solicitud de títulos oficiales. Este modelo incluye diez apartados con sus correspondientes subapartados:

1. Descripción del título
2. Justificación
3. Objetivos
4. Acceso y admisión de estudiantes
5. Planificación de las enseñanzas
6. Personal académico
7. Recursos materiales y servicios
8. Resultados previstos
9. Sistema de garantía de calidad
10. Calendario de implantación

3. El Pla Estratègic UPV 2007-2014

La política institucional de la UPV s'ha plasmat recentment amb extrem detall en el Pla Estratègic UPV 2007-2014, en què s'han analitzat minuciosament les circumstàncies i els aspectes fonamentals per a l'esdevenir de la institució. La Comissió del Pla Estratègic de la UPV va aprovar la declaració de la Missió de la UPV, així com els elements constitutius de la Visió. La dita declaració va establir que és Missió de la UPV:

- La formació integral dels estudiants a través de la creació, el desenvolupament, la transmissió i la crítica de la ciència, de la tècnica de l'art i de la cultura, des del respecte als principis ètics, amb una decidida orientació a la consecució d'un lloc de treball d'acord amb el nivell d'estudis assolit.
- La contribució al desenvolupament cultural, social i econòmic de la societat valenciana i espanyola mitjançant el suport científic, tècnic i artístic.
- El desenvolupament d'un model d'institució caracteritzada pels valors d'excel·lència, internacionalització, solidaritat i eficàcia; una institució oberta que incentiva la participació d'institucions, empreses i professionals en tots els aspectes de la vida universitària.

Igualment, es van establir els elements constitutius de la Visió, és a dir el propòsit amb què concretarem en el futur immediat el compliment de la nostra Missió, caracteritzada en vuit punts. Així, la UPV vol ser:

- Una universitat capaç d'atraure i formar bons estudiants i convertir-se en l'opció preferible que estiga al capdavant de la qualitat docent i que siga exigent amb l'aplicació dels estàndards de l'Espai Europeu d'Educació Superior.
- Un centre d'excel·lència reconegut internacionalment que afavorisca l'intercanvi i la mobilitat d'alumnes, professors i investigadors.
- Una universitat amb investigació consolidada de qualitat amb una política definida d'excel·lència.
- Una universitat innovadora i emprenedora, líder a escala mundial.
- Una universitat de forta implicació social i que servisca de pont entre la Comunitat Valenciana i qualsevol altra regió del món.
- Una universitat amb una programació de postgrau i formació contínua que estiga vinculada a les necessitats i demandes de la societat i que siga generadora de noves oportunitats professionals i personals.
- Una universitat amb un capital humà altament qualificat, fortament motivat i il·lusionat amb l'exercici de la seua tasca.
- Una universitat que gestiona els seus recursos i serveis amb eficàcia i eficiència.

Per a assolir la Visió formulada, la UPV ha decidit orientar l'activitat a la consecució de 16 objectius estratègics, articulats en 5 eixos. L'EIX I. FORMACIÓ I APRENTATGE estableix els quatre objectius estratègics següents:

3. El Plan Estratégico UPV 2007-2014

La política institucional de la UPV se ha plasmado recientemente con extremo detalle en el Plan Estratégico UPV 2007-2014, donde se han analizado pormenorizadamente las circunstancias y aspectos fundamentales para el devenir de la institución. La Comisión del Plan Estratégico de la UPV, aprobó la declaración de la Misión de la UPV así como los elementos constitutivos de la Visión. Dicha declaración estableció que es Misión de la UPV:

- La formación integral de los estudiantes a través de la creación, desarrollo, transmisión y crítica de la ciencia, de la técnica del arte y de la cultura, desde el respeto a los principios éticos, con una decidida orientación a la consecución de un empleo acorde con su nivel de estudios.
- La contribución al desarrollo cultural, social y económico de la sociedad valenciana y española mediante el apoyo científico, técnico y artístico.
- El desarrollo de un modelo de institución caracterizada por los valores de excelencia, internacionalización, solidaridad y eficacia; una institución abierta que incentiva la participación de instituciones, empresas y profesionales en todos los aspectos de la vida universitaria.

Igualmente se establecieron los elementos constitutivos de la Visión, es decir el propósito con el que concretaremos en el futuro inmediato el cumplimiento de nuestra Misión, caracterizado en ocho puntos. Así, la UPV quiere ser:

- Una universidad capaz de atraer y formar buenos estudiantes y convertirse en su opción preferible estando a la cabeza de la calidad docente y siendo exigente con la aplicación de los estándares del Espacio Europeo de Educación Superior.
- Un centro de excelencia reconocido internacionalmente que propicie el intercambio y la movilidad de alumnos, profesores e investigadores.
- Una universidad con investigación consolidada de calidad con una política definida de excelencia.
- Una universidad innovadora y emprendedora, líder a nivel mundial.
- Una universidad de fuerte implicación social y que sirva de puente entre la Comunidad Valenciana y cualquier otra región del mundo.
- Una universidad con una programación de postgrado y formación continua que esté vinculada a las necesidades y demandas de la sociedad y que sea generadora de nuevas oportunidades profesionales y personales.
- Una universidad con un capital humano altamente cualificado, fuertemente motivado e ilusionado con el desempeño de su trabajo.
- Una universidad que gestiona sus recursos y servicios con eficacia y eficiencia.

Para alcanzar la Visión formulada la UPV ha decidido orientar su actividad a la consecución de 16 objetivos estratégicos, articulados en 5 ejes. El EJE I. FORMACIÓN Y APRENDIZAJE establece los siguientes cuatro objetivos estratégicos:

Objectius:	<ul style="list-style-type: none"> • Promoure l'excel·lència docent. • Atraure els millors estudiants. • Millorar-ne el rendiment acadèmic dels estudiants. • Aconseguir la inserció laboral de qualitat dels egresats.
Objetivos:	<ul style="list-style-type: none"> • Promover la excelencia docente. • Atraer a los mejores estudiantes. • Mejorar el rendimiento académico de sus estudiantes. • Conseguir la inserción laboral de calidad de los egresados.

dins de cadascun dels quals s'han definit les línies estratègiques que s'indiquen tot seguit:

Promoure l'excel·lència docent

I.1.L1. L'avaluació permanent de l'activitat docent de les estructures acadèmiques i del professorat a través de sistemes d'avaluació i indicadors objectivats, i el reconeixement de l'excel·lència docent del professorat corresponent mitjançant incentius retributius i de promoció de la seua carrera professional.

I.1.L2. La selecció del professorat de nova incorporació amb criteris d'excel·lència docent.

I.1.L3. L'acreditació dels ensenyaments oferits per la UPV en les agències nacionals i internacionals amb el millor nivell acadèmic.

Atraure els millors estudiants

I.2.L1. Incorporar a la UPV els millors estudiants de batxillerat i dels cicles formatius de grau superior.

Millorar el rendiment acadèmic dels estudiants

I.3.L1. La implantació i l'actualització permanent de les metodologies docents que milloren la capacitat d'aprenentatge actiu dels estudiants.

I.3.L2. L'atenció als problemes de rendiment discent de l'alumnat en determinades titulacions o assignatures, especialment a les dificultats de l'alumnat de nou ingrés.

I.3.L3. La millora contínua de les condicions d'impartició de la docència.

I.3.L4. La intensificació de l'ús de les noves tecnologies de la informació i les comunicacions en la docència.

Aconseguir una inserció laboral de qualitat dels egresats

I.4.L1. La configuració de l'oferta formativa de títols oficials de grau i postgrau de la UPV en funció de la demanda dels ensenyaments pels nous estudiants i l'entorn socioeconòmic, i garantir-ne la qualitat docent i dotar-la de flexibilitat per a facilitar-ne l'adaptació permanent.

I.4.L2. La millora de les capacitats i habilitats extracurriculars dels nostres egresats, d'acord amb els requeriments de la nova societat del coneixement i l'economia globalitzada.

dentro de cada uno de los cuales se han definido las líneas estratégicas que se indican seguidamente:

Promover la excelencia docente

I.1.L1. La evaluación permanente de la actividad docente de las estructuras académicas y del profesorado a través de sistemas de evaluación e indicadores objetivados, y el correspondiente reconocimiento de la excelencia docente del profesorado mediante incentivos retributivos y de promoción de su carrera profesional.

I.1.L2. La selección del profesorado de nueva incorporación con criterios de excelencia docente.

I.1.L3. La acreditación de las enseñanzas ofertadas por la UPV en las agencias nacionales e internacionales con el mejor nivel académico.

Atraer a los mejores estudiantes

I.2.L1. Incorporar a la UPV a los mejores estudiantes de bachillerato y de los ciclos formativos de grado superior.

Mejorar el rendimiento académico de los estudiantes

I.3.L1. La implantación y actualización permanente de las metodologías docentes que mejoren la capacidad de aprendizaje activo de los estudiantes.

I.3.L2. La atención a los problemas de rendimiento discente de los alumnos en determinadas titulaciones o asignaturas, especialmente a las dificultades de los alumnos de nuevo ingreso.

I.3.L3. La mejora continua de las condiciones de impartición de la docencia.

I.3.L4. La intensificación del uso de las nuevas tecnologías de la información y las comunicaciones en la docencia.

Conseguir una inserción laboral de calidad de los egresados

I.4.L1. La configuración de la oferta formativa de títulos oficiales de grado y postgrado de la UPV en función de la demanda de las enseñanzas por los nuevos estudiantes y el entorno socioeconómico, garantizando su calidad docente y dotándola de flexibilidad para facilitar su adaptación permanente.

I.4.L2. La mejora de las capacidades y habilidades extracurriculares de nuestros egresados, de acuerdo con los requerimientos de la nueva sociedad del conocimiento y la economía globalizada.

I.4.L3. La consecució de la primera ocupació de qualitat als nostres egressats.

Per a cada línia estratègica s'han definit plans d'acció entre tots els quals s'hi vol destacar els que segueixen:

Pla OFERTA TÍTOLS OFICIALS DE LA UPV

Dissenyar una oferta de títols oficials de grau i postgrau de la UPV adaptada a la demanda dels estudiants i de l'entorn socioeconòmic.

Pla + IDIOMES

Dissenyar i posar en marxa accions que fomenten en els nostres egressats el domini de la llengua anglesa i el coneixement d'uns altres idiomes (francès, alemany, xinès...) com a valor afegit a la seua formació.

Pla MOBILITAT I XARXES

Posar en marxa polítiques i accions d'internacionalització de la UPV, alhora que consolidar i millorar les relacions internacionals (xarxes, consorcis...), i mantenir els nivells d'intercanvi de l'alumnat de grau i millorar els de l'alumnat de postgrau, doctorat, PAS i PDI.

Pla OBSERVA TÍTOLS

Crear un observatori de qualitat de cada titulació que determine el compliment dels objectius del pla d'estudis (competències, rendiment, pràctiques d'empreses, mobilitat, etc.) i revise els problemes de rendiment i d'avaluació de certes assignatures que puguin detectar-se.

Pla ACREDITA TÍTOLS

Gestionar els processos d'acreditació institucional dels títols de grau i postgrau.

La configuració de l'oferta d'ensenyaments universitaris a l'amparo del procés de construcció de l'EEES ha de considerar i desenvolupar ineludiblement, en aquests moments pròxims, els objectius, les línies estratègiques i els plans d'acció, anteriorment referits, establits en el Pla Estratègic de la UPV 2007-2014.

4.Objectius d'aquest document

Aquest document té com a objectiu principal definir les pautes, els criteris, les normes i les recomanacions per a la transició de la situació actual al nou escenari que resulte d'aplicar el RD 1393/2007 i del conjunt del procés marcat pel real decret.

El disseny de la nova oferta de titulacions, a més de perseguir l'objectiu irrenunciable de la transmissió de coneixement, ha de configurar un sistema obert, divers i versàtil, que permeta afavorir una millor adaptabilitat a una realitat laboral canviant en exigències i capacitats, i que, a més,

I.4.L3. La consecución del primer empleo de calidad a nuestros egresados.

Para cada línea estratégica se han definido planes de acción entre todos los cuales se quiere aquí destacar los que siguen:

Plan OFERTA TÍTULOS OFICIALES DE LA UPV

Diseñar una oferta de títulos oficiales de grado y postgrado de la UPV adaptada a la demanda de los estudiantes y del entorno socioeconómico.

Plan + IDIOMAS

Diseñar y poner en marcha acciones que fomenten en nuestros egresados el dominio de la lengua inglesa y el conocimiento de otros idiomas (francés, alemán, chino,...) como valor añadido a su formación.

Plan MOVILIDAD Y REDES

Poner en marcha políticas y acciones de internacionalización de la UPV, consolidando y mejorando las relaciones internacionales (redes, consorcios...), manteniendo los niveles de intercambio de los alumnos de grado y mejorando los de los alumnos de postgrado, doctorado, PAS y PDI.

Plan OBSERVA TÍTULOS

Crear un observatorio de calidad de cada titulación que determine el cumplimiento de los objetivos del plan de estudios (competencias, rendimiento, prácticas de empresas, movilidad, etc) y revise los problemas de rendimiento y de evaluación de ciertas asignaturas que puedan detectarse.

Plan ACREDITA TÍTULOS

Gestionar los procesos de acreditación institucional de los títulos de grado y postgrado.

La configuración de la oferta de enseñanzas universitarias al amparo del proceso de construcción del EEES debe ineludiblemente considerar y desarrollar, en estos momentos próximos, los objetivos, las líneas estratégicas y los planes de acción, anteriormente referidos, establecidos en el Plan Estratégico de la UPV 2007-2014.

4. Objetivos de este documento

Este documento tiene como objetivo principal definir las pautas, criterios, normas y recomendaciones para la transición de la situación actual al nuevo escenario resultante de la aplicación del RD 1393/2007 y del conjunto del proceso marcado por el real decreto.

El diseño de la nueva oferta de titulaciones, además de perseguir el objetivo irrenunciable de la transmisión de conocimiento, debe configurar un sistema abierto, diverso y versátil, que permita favorecer una mejor adaptabilidad a una realidad laboral cambiante en exigencias y capacidades, y

facilite i promoga la formació al llarg de la vida que demanda la societat actual.

Aquest doble objectiu, encaminat a afavorir les oportunitats dels nostres titulats en el mercat laboral europeu, constitueix un repte més per a la nostra universitat, que haurà d'aprofitar el procés d'harmonització europea per a oferir una oferta pertinent en concordança amb les demandes socials, i destacar-ne el perfil identitari diferenciats i optimitzar-ne les capacitats. La UPV desitja, després del debat en què participen els agents socials i econòmics, configurar una oferta atractiva i competitiva, que continue donant resposta a les expectatives de formació i d'ocupació.

La implantació dels nous estudis requerirà una anàlisi de les necessitats tant materials com de recursos humans que si és el cas podrien ser necessaris per a avançar en aquest procés.

Les pautes, els criteris, les normes i les recomanacions contingudes en el present document s'han d'aplicar en el disseny de totes les titulacions de grau, en els màsters que habiliten per a l'exercici de professions regulades i en aquells altres que procedisquen de l'actual oferta de titulacions a la UPV. Es recomana, finalment, harmonitzar i concertar l'oferta d'ensenyaments universitaris oficials a la UPV.

5. Criteris generals per a l'ordenació de titulacions

Per a millorar la qualitat de la docència a la UPV, el procés d'implantació dels nous títols de grau i màsters a la UPV ha de permetre dissenyar una oferta global que aprofite eficientment els recursos existents.

El procés d'adaptació de les titulacions de primer, segon i primer i segon cicles al model docent de grau i màster ha de fer-se en un escenari previsible de finançament de la UPV amb escàs o nul increment dels recursos docents. La demanda d'activitat docent dels centres als departaments no pot previsiblement superar la dimensió actual. La UPV no té finançament per a incrementar la necessitat de recursos docents que puguin caldre si s'implanten, per exemple, titulacions amb baixa demanda.

En el desplegament dels objectius i línies estratègiques d'actuació definits en el Pla Estratègic UPV 2007-2014, l'assignació de capacitat de demanda docent als centres de la UPV s'ha de realitzar d'acord amb els principis següents:

- La totalitat de l'alumnat dels centres han de disposar de condicions d'equitat en la docència d'ensenyaments universitaris. Com a conseqüència d'això, els graus pertanyents a la mateixa branca de coneixement s'han d'impartir amb la mateixa mida mitjana de grup, i s'ha de definir una variació admissible. De la mateixa manera, totes les

que, además, facilite y promueva la formación a lo largo de la vida que demanda la sociedad actual.

Este doble objetivo, encaminado a favorecer las oportunidades de nuestros titulados en el mercado laboral europeo, constituye un reto más para nuestra universidad, que deberá aprovechar el proceso de armonización europea para ofrecer una oferta pertinente en concordancia con las demandas sociales, destacando su perfil identitario diferenciado y optimizando sus capacidades. La UPV desea, tras el debate en el que participen los agentes sociales y económicos, configurar una oferta atractiva y competitiva, que siga dando respuesta a las expectativas de formación y de empleo.

La implantación de los nuevos estudios requerirá un análisis de las necesidades tanto materiales como de recursos humanos que en su caso podrían ser precisos para avanzar en este proceso.

Las pautas, criterios, normas y recomendaciones contenidas en el presente documento serán de aplicación en el diseño de todas las titulaciones de Grado, en los Másteres que habilitan para el ejercicio de profesiones reguladas y en aquellos otros que procedan de la actual oferta de titulaciones en la UPV. Se recomienda, por último, la armonización y concertación de la oferta de enseñanzas universitarias oficiales en la UPV.

5. Criterios generales para la ordenación de titulaciones

Para mejorar la calidad de la docencia en la UPV el proceso de implantación de los nuevos títulos de Grado y Másteres en la UPV debe permitir el diseño de una oferta global con el aprovechamiento eficiente de los recursos existentes.

El proceso de adaptación de las titulaciones de primer, segundo y primer y segundo ciclos al modelo docente de Grado y Máster debe hacerse bajo un escenario previsible de financiación de la UPV con escaso o nulo incremento de los recursos docentes. La demanda de actividad docente de los Centros a los Departamentos no podrá previsiblemente superar la dimensión actual. La UPV carece de financiación para incrementar la necesidad de recursos docentes que pudieran ser precisos si se implantaran, por ejemplo, titulaciones con baja demanda.

En desarrollo de los objetivos y líneas estratégicas de actuación definidos en el Plan Estratégico UPV 2007-2014, la asignación de capacidad de demanda docente a los Centros en la UPV se realizará de acuerdo con los siguientes principios:

- La totalidad de los alumnos de los Centros dispondrán de condiciones de equidad en la docencia de enseñanzas universitarias. Como consecuencia de ello los Grados pertenecientes a la misma rama de conocimiento se impartirán con el mismo Tamaño Medio de Grupo, definiéndose una variación admisible. De igual manera todas las titulaciones de

titulacions de màster que procedisquen d'adaptar l'oferta actual de titulacions a la UPV d'una mateixa branca de coneixement han de tenir la mateixa mida mitjana de grup, amb la variació admissible.

- L'assignació de recursos docents no ha d'afavorir el baix rendiment docent.
- De conformitat amb l'anterior, la UPV ha d'assignar la capacitat de demanda docent als centres en funció dels crèdits matriculats, afectats per un coeficient de rendiment docent per branca de coneixement i tipus de titulació.
- D'acord amb això, la UPV ha de posar a disposició dels centres una capacitat de demanda d'impartició de docència als departaments per a realitzar-ne el disseny de l'oferta de titulacions i la gestió.

Per a acreditar la viabilitat de recursos s'ha de tenir en compte:

1. Les propostes de titulacions, que els centres elaboren i que s'han d'aprovar pels òrgans col·legiats competents de la UPV, n'han de justificar la viabilitat a partir dels recursos que la UPV té actualment a disposició seua:

- El reconeixement de la docència s'ha de fer al 100%.
- Hauran de demostrar la disponibilitat actual de professorat, de personal de suport docent, dels espais, de l'equipament docent i de les infraestructures exigides per a desenvolupar els ensenyaments proposats.
- S'han d'estructurar a partir d'un model que preveja la pràctica totalitat de matèries compartides entre titulacions afins proposades per un mateix centre, almenys, en els dos primers cursos i amb una diversificació adequada en els següents, amb l'objectiu de facilitar la mobilitat dels estudiants entre les diverses opcions i millorar l'eficiència en l'ús dels recursos.
- El títol de grau implica una formació bàsica que habilita els titulats per a incorporar-se al mercat laboral, per a la qual cosa ha de tenir bàsicament un format de troncalitat comú per a tots ells. Els ensenyaments de màster tenen com a finalitat adquirir una formació avançada, de caràcter especialitzat o multidisciplinari, orientada a l'especialització acadèmica, professional o a la iniciació en tasques investigadores. Els ensenyaments poden disposar d'intensificacions o mencions. L'oferta dependrà directament de la demanda. L'oferta d'assignatures per a cursar la intensificació se centrarà en la segona meitat de la planificació dels estudis. En cap cas s'impartiran assignatures amb menys de 10 alumnes matriculats, encara que això suppose desactivar una intensificació. En el cas de propostes de titulacions que habiliten per a l'exercici de professions regulades el disseny dels ensenyaments complirà els requisits que la regulació exigisca per a ser verificades.

Máster que procedan de la adaptació de la oferta actual de titulaciones en la UPV de una misma rama de conocimiento tendrán igual Tamaño Medio de Grupo, con su variación admisible.

- La asignación de recursos docentes no favorecerá el bajo rendimiento docente.
- De conformidad con lo anterior la UPV asignará la capacidad de demanda docente a los Centros en función de los créditos matriculados, afectados por un coeficiente de rendimiento docente por rama de conocimiento y tipo de titulación.
- De acuerdo con ello la UPV pondrá a disposición de los Centros una capacidad de demanda de impartición de docencia a los Departamentos para realizar el diseño de su oferta de titulaciones y su gestión.

Para acreditar la viabilidad de recursos se deberá tener en cuenta:

1. Las propuestas de titulaciones, que los Centros elaboren y deban ser aprobadas por los órganos colegiados competentes de la UPV, han de justificar su viabilidad a partir de los recursos que la UPV tiene actualmente a su disposición:

- El reconocimiento de la docencia se hará al 100%.
- Tendrán que demostrar la disponibilidad actual de profesorado, de personal de apoyo docente, de los espacios, del equipamiento docente y de las infraestructuras exigidas para desarrollar las enseñanzas propuestas.
- Se han de estructurar a partir de un modelo que contemple la práctica totalidad de materias compartidas entre titulaciones afines propuestas por un mismo Centro, al menos, en los dos primeros cursos y con una diversificación adecuada en los siguientes, con el objetivo de facilitar la movilidad de los estudiantes entre las diversas opciones y mejorar la eficiencia en el uso de los recursos.
- El título de Grado implica una formación básica que habilita a los titulados para incorporarse al mercado laboral, por lo que debe tener básicamente un formato de troncalidad común para todos ellos. Las enseñanzas de Máster tienen como finalidad la adquisición de una formación avanzada, de carácter especializado o multidisciplinar, orientada a la especialización académica, profesional o a la iniciación en tareas investigadoras. Las enseñanzas podrán disponer de intensificaciones o menciones. Su oferta dependerá directamente de la demanda. La oferta de asignaturas para cursar la intensificación se centrará en la segunda mitad de la planificación de los estudios. En ningún caso se impartirán asignaturas con menos de 10 alumnos matriculados, aunque ello suponga la desactivación de una intensificación. En el caso de propuestas de titulaciones que habilitan para el ejercicio de profesiones reguladas el diseño de las enseñanzas cumplirá los requisitos que la regulación exija para ser verificadas.

2. Les propostes de les titulacions no poden plantejar títols repetits o amb elevada coincidència en objectius i continguts, en un mateix campus de la UPV. La UPV no és partidària de duplicacions de titulacions actuals i aprofitarà el procés de convergència a l'EEES per a resoldre totes les dificultats de transformació que puguin sorgir.

Per a acreditar l'adequació a la demanda social:

1. Les propostes de les titulacions han d'incloure dades objectives que demostren l'existència d'una demanda real, social i dels estudiants:

- L'existència d'una demanda social suficient s'haurà de fonamentar amb dades de demanda objectives. La previsió de demanda d'estudiants de nou accés haurà de fer referència a la demanda registrada en les titulacions afins impartides per la UPV en els últims cinc cursos.
- D'aquestes dades s'haurà de poder inferir que la titulació de grau proposada tindrà un nombre mínim d'estudiants de nou accés de 75 alumnes, i en tot cas –en els casos especials dels campus d'Alcoi o de Gandia–, mai per davall de 50 alumnes.
- Les titulacions de màster que habiliten per a l'exercici professional o les que procedisquen de l'oferta actual de titulacions de la UPV proposades han de tenir un nombre mínim d'estudiants de nou accés de 40 alumnes.

2. Els nous ensenyaments han de ser fruit d'un diàleg obert amb els ocupadors, i en general, amb l'entorn econòmic, empresarial o professional rellevant per a cada titulació, amb la participació del Consell Social. Han de tenir present les potencialitats i les necessitats de context social, i haver tingut en compte els referents europeus i internacionals existents.

3. Els nous ensenyaments han d'incloure una descripció dels mecanismes que permetran avaluar eventualment una revisió de la titulació si es produeixen canvis significatius en la demanda social o dels estudiants.

El disseny de l'oferta de titulacions a la UPV ha de suposar la plena integració en l'Espai Europeu d'Educació Superior, per a la qual cosa:

1. Les propostes de titulacions s'han de definir d'acord amb la regulació d'aplicació: la Llei Orgànica 4/2007, de 12 d'abril, d'Universitats; el Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, ordre ministerial que estableix els requisits que han de complir les propostes de titulacions que habiliten per a l'exercici de professions regulades per a ser verificades, si és el cas, (ordres ECI/3855/2007, de 27 de desembre, per la qual s'estableixen els requisits per a la verificació dels títols universitaris oficials que habiliten per a l'exercici de la professió d'Arquitecte Tècnic, i ECI/3856/2007, de 27 de desembre, per la qual s'estableixen els requisits per a la verificació dels títols universitaris oficials que habiliten per a l'exercici de la professió

2. Las propuestas de las titulaciones no podrán plantear títulos repetidos o con elevada coincidencia en objetivos y contenidos, en un mismo Campus de la UPV. La UPV no es partidaria de duplicaciones de titulaciones actuales y aprovechará el proceso de convergencia al EEES para resolver cuantas dificultades de transformación puedan surgir.

Para acreditar la adecuación a la demanda social:

1. Las propuestas de las titulaciones han de incluir datos objetivos que demuestren la existencia de una demanda real, social y de los estudiantes:

- La existencia de una demanda social suficiente se tendrá que fundamentar con datos de demanda objetivos. La previsión de demanda de estudiantes de nuevo acceso tendrá que hacer referencia a la demanda registrada en las titulaciones afines impartidas por la UPV en los últimos cinco cursos.
- De tales datos, se tendrá que poder inferir que la titulación de Grado propuesta tendrá un número mínimo de estudiantes de nuevo acceso de 75 alumnos, y en todo caso –en los casos especiales de los Campus de Alcoi o Gandia–, nunca por debajo de 50 alumnos.
- Las titulaciones de Máster que habilitan para el ejercicio profesional o aquellas que procedan de la oferta actual de titulaciones de la UPV propuestas tendrán un número mínimo de estudiantes de nuevo acceso de 40 alumnos.

2. Las nuevas enseñanzas han de ser fruto de un diálogo abierto con los empleadores, y en general, con el entorno económico, empresarial o profesional relevante para cada titulación, con la participación del Consejo Social. Han de tener presente las potencialidades y las necesidades de contexto social, y haber tenido en cuenta los referentes europeos e internacionales existentes.

3. Las nuevas enseñanzas han de incluir una descripción de los mecanismos que permitirían evaluar eventualmente una revisión de la titulación si se produjesen cambios significativos en la demanda social o de los estudiantes.

El diseño de la oferta de titulaciones en la UPV supondrá la plena integración en el Espacio Europeo de Educación Superior, para lo cual:

1. Las propuestas de titulaciones se han de definir conforme a la regulación de aplicación: la Ley Orgánica 4/2007, de 12 de abril, de Universidades, Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, OM que establecen los requisitos que deben cumplir las propuestas de titulaciones que habilitan para el ejercicio de profesiones reguladas para ser verificadas, en su caso, (órdenes ECI/3855/2007, de 27 de diciembre por la que se establecen los requisitos para la verificación de los títulos universitarios oficiales que habiliten para el ejercicio de la profesión de Arquitecto Técnico y ECI/3856/2007, de 27 de diciembre por la que se establecen los requisitos para la verificación de los títulos universitarios oficiales que habiliten para el ejercicio de la

d'Arquitecte, ambdues en el BOE núm. 312, de 29 de desembre de 2007, per exemple, i totes altres que es promulguen i publiquen), i la normativa autonòmica, si és el cas.

2. Els objectius de la titulació s'han d'expressar en termes d'adquisició de competències, i s'han de concretar les metodologies docents i els procediments que s'han previst per a avaluar-ne l'adquisició. S'ha d'aplicar el sistema ECTS per a valorar la dedicació que s'exigeix a l'estudiant i s'han de concretar els procediments que s'han previst per a garantir uns índexs de rendiment i titulació adequats.
3. Els ensenyaments proposats han d'incloure les competències generals referides al nivell de grau o màster en el conjunt de les competències exigibles als titulats d'acord amb els descriptors de Dublín: treball en equip, competències de comunicació i de lideratge, etc. Han de concretar-se les estratègies que s'aplicaran per a afavorir l'adquisició d'aquestes competències i com es comprovarà que les han adquirit. Igualment, han de garantir-se les competències que figuren en els distints estrats del Marc Espanyol de Qualificacions per a l'Educació Superior, MECES.
4. Els ensenyaments proposats han de preveure, en el context de les competències generals de la titulació, l'exigència del coneixement d'una llengua estrangera, preferentment l'anglès, amb el nivell adequat i d'acord amb les necessitats que tindran els titulats en cada ensenyament. Han de concretar els mecanismes que facilitaran aquest aprenentatge i les formes d'acreditació que s'han previst.
5. Han de possibilitar realitzar un període de pràctiques externes que pot tenir una durada de fins a 18 ECTS, que s'ha d'oferir preferentment durant els dos últims cursos, i que han d'estar concebudes i organitzades per a afavorir l'ocupació dels futurs egressats.
6. La reforma ha de servir per a millorar l'oferta acadèmica i adaptar la metodologia docent a les directrius de conve-niència en l'EEES. Aquest canvi de metodologia ha d'anar de manera paral·lela amb la millora i intensificació dels sistemes d'avaluació contínua que segurament conduiran a un canvi de dates de les convocatòries actuals d'exàmens finals, sense que això supose una disminució de les oportunitats de l'alumnat per a superar la matèria.

En el desplegament dels principis enumerats en aquest apartat, tot seguit s'aborden detalladament determinats aspectes i qüestions la necessitat de tractament i precisió dels quals s'ha establert.

6. Definició de la labor docent del professor en ECTS

El Reial Decret 1125/2003, de 5 de setembre, (BOE de 18 de setembre de 2003) estableix el sistema europeu de crèdits (ECTS, Sistema Europeu de Transferència de Crèdits) en les

profesió de Arquitecte, ambdues en el BOE nº 312 de 29 de diciembre de 2007, por ejemplo, y cuantas otras se promulguen y publiquen), y la normativa autonómica, en su caso.

2. Los objetivos de la titulación se expresarán en términos de adquisición de competencias, concretándose las metodologías docentes y los procedimientos que se han previsto para evaluar su adquisición. Se aplicará el sistema ECTS para la valoración de la dedicación que se exige al estudiante y se concretarán los procedimientos que se han previsto para garantizar unos índices de rendimiento y titulación adecuados.
3. Las enseñanzas propuestas tendrán que incluir las competencias generales referidas al nivel de Grado o Máster en el conjunto de las competencias exigibles a los titulados de acuerdo con los descriptors de Dublín: trabajo en equipo, competencias de comunicación y de liderazgo, etc. Han de concretarse las estrategias que se aplicarán para favorecer la adquisición de estas competencias y cómo se comprobará que las han adquirido. Igualmente deberán garantizarse las competencias que figuren en los distintos estratos del Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior, MECES.
4. Las enseñanzas propuestas han de prever, en el contexto de las competencias generales de la titulación, la exigencia del conocimiento de una lengua extranjera, preferentemente el inglés, con el nivel adecuado y en consonancia con las necesidades que tendrán los titulados en cada enseñanza. Han de concretar los mecanismos que facilitarán este aprendizaje y las formas de acreditación que se han previsto.
5. Han de posibilitar la realización de un periodo de prácticas externas que puede tener una duración de hasta 18 ECTS, que se ha de ofrecer preferentemente durante los dos últimos cursos, y que deben estar concebidas y organizadas para favorecer la ocupación de los futuros egresados.
6. La reforma debe servir para mejorar la oferta académica y adaptar la metodología docente a las directrices de conveniencia en el EEES. Este cambio de metodología debe ir de forma paralela con la mejora e intensificación de los sistemas de evaluación continua que seguramente conducirán a un cambio de fechas de las convocatorias actuales de exámenes finales, sin que esto suponga una disminución de las oportunidades de los alumnos y alumnas para superar la materia.

En desarrollo de los principios enumerados en este apartado seguidamente se abordan pormenorizadamente determinados aspectos y cuestiones cuya necesidad de tratamiento y precisión ha sido establecida.

6. Definición de la labor docente del profesor en ECTS

El Real Decreto 1125/2003 de 5 de septiembre (BOE de 18 de septiembre de 2003) establece el sistema europeo de créditos (ECTS, Sistema Europeo de Transferencia de Créditos)

titulacions universitàries oficials de grau i de postgrau. L'article 3. Concepte de crèdit d'aquest Reial Decret fixa que:

"El crèdit europeu és la unitat de mesura de l'haver acadèmic que representa la quantitat de treball de l'estudiant per a complir els objectius del programa d'estudis i que s'obté per la superació de cadascuna de les matèries que integren els plans d'estudis dels diversos ensenyaments conduents a l'obtenció de títols universitaris de caràcter oficial i vàlidesa en tot el territori nacional. En aquesta unitat de mesura s'integren els ensenyaments teòrics i pràctics, així com altres activitats acadèmiques dirigides, incloent-hi les hores d'estudi i de treball que l'estudiant ha de realitzar per a aconseguir els objectius formatius propis de cadascuna de les matèries del pla d'estudis corresponent."

L'article 4. Assignació de crèdits, en els diversos apartats, estableix així mateix les condicions següents:

"1. El nombre total de crèdits establert en els plans d'estudis per a cada curs acadèmic és de 60.

3. En l'assignació de crèdits a cadascuna de les matèries que configuren el pla d'estudis s'ha de computar el nombre d'hores de treball requerides per a l'adquisició pels estudiants dels coneixements, les capacitats i les destreses corresponents. En aquesta assignació han d'estar compreses les hores corresponents a les classes lectives, teòriques o pràctiques; les hores d'estudi; les dedicades a la realització de seminaris, treballs, pràctiques o projectes, i les exigides per a preparar i realitzar els exàmens i les proves d'avaluació.

4. Aquesta assignació de crèdits i l'estimació del nombre d'hores corresponent s'ha d'entendre referida a un estudiant dedicat a cursar a temps complet estudis universitaris durant un mínim de 36 i un màxim de 40 setmanes per curs acadèmic.

5. El nombre mínim d'hores, per crèdit, és de 25, i el nombre màxim de 30."

Tal com s'ha assenyalat, el crèdit ECTS és la unitat de mesura de l'haver acadèmic des del punt de vista de l'alumne i la unitat de disseny de les titulacions segons el que estableix el RD 1393/2007. L'activitat docent del professor comprèn el conjunt d'actuacions que realitza, tant dins com fora de l'aula, destinades a afavorir l'aprenentatge dels estudiants amb relació als objectius i competències definides en el pla d'estudis. Així, la seua activitat docent implica la coordinació i gestió de l'ensenyament, el desplegament de mètodes d'ensenyament, activitats d'aprenentatge i d'avaluació, així com

en las titulaciones universitarias oficiales de Grado y de Postgrado. El artículo 3. Concepto de crédito de dicho Real Decreto establece que:

"El crédito europeo es la unidad de medida del haber académico que representa la cantidad de trabajo del estudiante para cumplir los objetivos del programa de estudios y que se obtiene por la superación de cada una de las materias que integran los planes de estudios de las diversas enseñanzas conducentes a la obtención de títulos universitarios de carácter oficial y validez en todo el territorio nacional. En esta unidad de medida se integran las enseñanzas teóricas y prácticas, así como otras actividades académicas dirigidas, con inclusión de las horas de estudio y de trabajo que el estudiante debe realizar para alcanzar los objetivos formativos propios de cada una de las materias del correspondiente plan de estudios".

El artículo 4. Asignación de créditos, en sus diversos apartados, establece así mismo las siguientes condiciones:

"1. El número total de créditos establecido en los planes de estudios para cada curso académico será de 60.

3. En la asignación de créditos a cada una de las materias que configuren el plan de estudios se computará el número de horas de trabajo requeridas para la adquisición por los estudiantes de los conocimientos, capacidades y destrezas correspondientes. En esta asignación deberán estar comprendidas las horas correspondientes a las clases lectivas, teóricas o prácticas, las horas de estudio, las dedicadas a la realización de seminarios, trabajos, prácticas o proyectos, y las exigidas para la preparación y realización de los exámenes y pruebas de evaluación.

4. Esta asignación de créditos y la estimación de su correspondiente número de horas, se entenderá referida a un estudiante dedicado a cursar a tiempo completo estudios universitarios durante un mínimo de 36 y un máximo de 40 semanas por curso académico.

5. El número mínimo de horas, por crédito, será de 25, y el número máximo de 30".

Tal y como se ha señalado, el crédito ECTS es la unidad de medida del haber académico desde el punto de vista del alumno y unidad de diseño de las titulaciones según lo establecido en el RD 1393/2007. La actividad docente del profesor comprende el conjunto de actuaciones que realiza, tanto dentro como fuera del aula, destinadas a favorecer el aprendizaje de los estudiantes en relación a los objetivos y competencias definidas en el plan de estudios. Así, su actividad docente implica la coordinación y gestión de la enseñanza, el despliegue de métodos de enseñanza, actividades de

la posterior revisió i millora de les actuacions realitzades. Per consegüent, l'activitat docent del professorat implica diferents actuacions adreçades a organitzar, coordinar, planificar i ensenyar als estudiants, així com a avaluar-ne l'aprenentatge. A efectes organitzatius i de gestió, cal definir el sistema de mesura de la labor docent en el nou sistema, el que utilitza l'ECTS.

D'acord amb les prescripcions establides, el volum total de treball de l'estudiant per curs complet ha d'estar comprès entre 1500 (60 ECTS x 25 hores/ECTS) i 1800 hores (60 ECTS x 30 hores/ECTS). Aquest treball de l'estudiant ha de distribuir-se entre activitats presencials (que requereixen la presència del professorat) i no presencials o autònomes. Aquesta distribució contribueix a establir la labor docent del professor.

En aquest sentit, el document *Adaptación de los planes de estudio al proceso de convergencia europea* elaborat per un equip de professors de diverses universitats espanyoles, dirigit pel professor Mario de Miguel Díaz, de la Universitat d'Oviedo, a l'empara del Programa d'Estudis i Anàlisi de la Direcció General d'Universitats (Ministeri d'Educació i Ciència), estableix com a models recomanables per a la distribució horària entre activitats presencials i no presencials, en un mateix curs, els que adopten una banda de presencialitat entre el 30% i el 40% del volum total de treball de l'estudiant.

Les noves metodologies docents exigeixen una dedicació del professorat que inicialment s'estima un 20% superior a l'activitat presencial actual. És a dir, 1 crèdit actual de professor equival, com a màxim, a 1.2 Crèdits de Professor (CREP) en el nou sistema. Amb això, el crèdit ECTS, que computa la dedicació de l'alumne, suposarà una dedicació reconeguda màxima del professor de 12 hores.

D'aquest CREP, 10 hores són d'activitat docent presencial (classes organitzades en les diferents modalitats). D'altra banda, el CREP constarà a més d'1 hora reconeguda per l'activitat de seguiment docent. La resta de reconeixement de la labor docent, fins a un màxim d'1 hora, quedarà especificat i reflectit en el contracte programa que se signe entre el centre i el departament, i vindrà determinat per la metodologia docent i el nombre d'alumnes del grup.

En resum, el reconeixement de la labor docent (denominada CREP) per a 1 crèdit ECTS ha d'estar comprès entre 11 i 12 hores. De tal manera que 1 crèdit ECTS conté 10 hores d'activitat docent presencial, i les 2 hores restants, com a màxim, corresponen al reconeixement d'activitats.

aprendizaje y de evaluación, así como la posterior revisión y mejora de las actuaciones realizadas. Por consiguiente, la actividad docente del profesorado implica diferentes actuaciones dirigidas a organizar, coordinar, planificar y enseñar a los estudiantes, así como a evaluar su aprendizaje. A efectos organizativos y de gestión se hace preciso definir el sistema de medida de la labor docente en el nuevo sistema, el que utiliza el ECTS.

De acuerdo con las prescripciones establecidas, el volumen total de trabajo del estudiante por curso completo debe estar comprendido entre 1500 (60 ECTS x 25 horas/ECTS) y 1800 horas (60 ECTS x 30 horas/ECTS). Este trabajo del estudiante debe distribuirse entre actividades presenciales (que requieren la presencia del profesorado) y no presenciales o autónomas. Esta distribución contribuye a establecer la labor docente del profesor.

En este sentido, el documento "Adaptación de los planes de estudio al proceso de convergencia europea" elaborado por un equipo de profesores de diversas universidades españolas, dirigido por el profesor Mario de Miguel Díaz de la Universidad de Oviedo, al amparo del Programa de Estudios y Análisis de la Dirección General de Universidades (Ministerio de Educación y Ciencia), establece como modelos recomendables para la distribución horaria entre actividades presenciales y no presenciales, en un mismo curso, aquellos que adoptan una banda de presencialidad de entre el 30% y el 40% del volumen total de trabajo del estudiante.

Las nuevas metodologías docentes exigen una dedicación del profesorado que inicialmente se estima en un 20% superior a la actividad presencial actual. Es decir, 1 crédito actual de profesor equivale, como máximo, a 1.2 Créditos de Profesor (CREP) en el nuevo sistema. Con ello, el crédito ECTS, que computa la dedicación del alumno, supondrá una dedicación reconocida máxima del profesor de 12 horas.

De este CREP, 10 horas serán de actividad docente presencial (clases organizadas en sus diferentes modalidades). Por otra parte, el CREP constará además de 1 hora reconocida por la actividad de seguimiento docente. El resto de reconocimiento de la labor docente, hasta un máximo de 1 hora, quedará especificado y reflejado en el contrato programa que se firme entre el Centro y el Departamento, y vendrá determinado por la metodología docente y el número de alumnos del grupo.

En resumen, el reconocimiento de la labor docente (denominada CREP) para 1 crédito ECTS, estará comprendido entre 11 y 12 horas. De tal forma que 1 crédito ECTS contiene 10 horas de actividad docente presencial, y las 2 horas restantes, como máximo, corresponden al reconocimiento de actividades.

L'organització de les activitats docents presencials de les matèries ha d'ajustar-se basant-se en els tipus d'activitats docents especificats a continuació:

- Teoria d'aula
- Seminari
- Pràctica d'aula
- Pràctica informàtica
- Pràctica de laboratori o taller
- Pràctica de camp

Les activitats de seguiment docent han de quedar englobades en el camp de:

- Activitats

La direcció de treballs de fi de grau o de màster –així com la direcció acadèmica de pràctiques externes, si el pla d'estudis les programa– han de tenir reconeixement en crèdits de professor. La UPV establirà el dit reconeixement.

Les diferents tècniques metodològiques a aplicar en les activitats presencials, que estan recollides en les guies docents de les assignatures, es desenvoluparan, segons els casos, en el tipus d'activitats presencials anteriorment definides.

A més de les activitats docents presencials, el professorat ha de realitzar les tutories requerides.

A fi de desenvolupar tasques de suport al professorat en qüestions d'organització i seguiment de l'aprenentatge de l'alumnat, es recomana l'estudi i la regulació, pel seu interès, de les figures de personal no docent (*Teaching Assistants*).

7. Recomanacions per a planificar els ensenyaments

L'estructura dels títols pot estar constituïda per mòduls, matèries i assignatures. Es defineix matèria com la unitat acadèmica que inclou una o diverses assignatures que poden concebre's de manera integrada. Les matèries poden concebre's de tal manera que constituïsquen unitats coherents des del punt de vista disciplinar. Es defineix mòdul com la unitat acadèmica que inclou una o diverses matèries que constitueixen una unitat organitzativa dins d'un pla d'estudis. Els mòduls poden crear-se amb criteris temporals, amb criteris disciplinaris o segons el tipus de matèries o assignatures que el constitueixen (teoria, metodologia, tecnologia, professional, etc.). De la mateixa manera, es poden generar les matèries, la qual cosa obri un gran nombre de possibilitats a l'hora de crear l'estructura dels nous títols.

Les titulacions a la UPV tindran una estructura basada en mòduls i matèries. Aquesta estructura serà la que es trameja al Consell d'Universitats per a la verificació dels títols. Les

La organización de las actividades docentes presenciales de las materias debe ajustarse en base a los tipos de actividades docentes especificados a continuación:

- Teoría de aula
- Seminario
- Práctica de aula
- Práctica informática
- Práctica de laboratorio o taller
- Práctica de campo

Las actividades de seguimiento docente quedarán englobadas en el campo de:

- Actividades

La dirección de Trabajos de Fin de Grado o de Máster –así como la dirección académica de Prácticas Externas, si el plan de estudios las programa–, tendrán reconocimiento en Créditos de Profesor. La UPV establecerá dicho reconocimiento.

Las diferentes técnicas metodológicas a aplicar en las actividades presenciales, que vienen recogidas en las guías docentes de las asignaturas, se desarrollarán, según los casos, en los tipos de actividades presenciales anteriormente definidas.

Además de las actividades docentes presenciales los profesores deberán realizar las tutorías requeridas.

Con el fin de desarrollar tareas de apoyo al profesorado en cuestiones de organización y seguimiento del aprendizaje de los alumnos, se recomienda el estudio y la regulación, por su interés, de las figuras de personal no docente (*Teaching Assistants*).

7. Recomendaciones para la planificación de las enseñanzas

La estructura de los títulos puede estar constituida por módulos, materias y asignaturas. Se define materia como la unidad académica que incluye una o varias asignaturas que pueden concebirse de manera integrada. Las materias pueden concebirse de tal forma que constituyan unidades coherentes desde el punto de vista disciplinar. Se define módulo como la unidad académica que incluye una o varias materias que constituyen una unidad organizativa dentro de un plan de estudios. Los módulos pueden crearse con criterios temporales, con criterios disciplinares o según el tipo de materias o asignaturas que lo constituyan (teoría, metodología, tecnología, profesional, etc.). De igual forma se pueden generar las materias, lo que abre un gran número de posibilidades a la hora de crear la estructura de los nuevos títulos.

Las titulaciones en la UPV tendrán una estructura basada en módulos y materias. Esta estructura será la que se remita al Consejo de Universidades para la verificación de los títulos.

matèries han d'incloure una llista d'assignatures i el nombre de crèdits de què consta cadascuna, que s'ha d'utilitzar a fi d'assignar la docència (vegeu apartat 9, "Criteris i procediment per a realitzar l'encàrrec de docència"), per la qual cosa en l'estructura del pla d'estudis s'ha de detallar fins al nivell d'assignatures.

A l'hora de definir els mòduls es poden donar dues situacions:

1. Quan es tracta del disseny dels títols que habiliten per a l'exercici de professions regulades, les ordres ministerials que estableixen els requisits per a verificar aquests títols fixen ja els continguts en una estructura de mòduls.
2. En altres titulacions es crearà una estructura de mòduls que en la mesura que siga possible haurà d'assemblar-se a la situació anterior.

Cada mòdul ha d'estar constituït per matèries, entesa com agrupació d'una o diverses assignatures, des d'un criteri de coherència disciplinar. Amb això la matèria passa a ser un conjunt de competències, continguts i activitats formatives. De fet, l'apartat 5.2 de l'annex I del RD 1393/2007 precisa què s'ha d'incloure el disseny de cadascuna de les matèries i especifica:

1. Denominació de la matèria
2. Competències que adquireix l'estudiant amb la dita matèria
3. Breu descripció dels continguts
4. Activitats formatives amb el contingut en crèdits ECTS, la metodologia d'ensenyament-aprenentatge i la relació amb les competències que ha d'adquirir l'estudiant
5. Sistema d'avaluació de l'adquisició de competències i sistema de qualificacions d'acord amb la legislació vigent

La *Guía de apoyo para la elaboración de la memoria para la solicitud de títulos oficiales* indica que, a més, s'ha d'incorporar la llista d'assignatures i el nombre de crèdits de cadascuna d'aquestes, si bé assenyala també que "es pot elegir realitzar l'estructuració del pla d'estudis utilitzant únicament matèries".

Tenir les assignatures integrades en matèries permet una programació més global i donar més coherència al procés de formació des del punt de vista de l'alumnat. A més, en definir les matèries com a element final en l'estructura del pla d'estudis s'estarà dotant de flexibilitat els nous títols. D'una banda, l'avaluació pot ser de la matèria (com a conjunt d'assignatures), i no de les assignatures individuals. De l'altra, com a resultat de les propostes de millora introduïdes en el sistema de qualitat, es poden modificar assignatures dins d'una matèria sense necessitat de modificar el pla d'estudis.

Las materias incluirán un listado de asignaturas y el número de créditos de que consta cada una de ellas, que se utilizará con el fin de asignar la docencia (ver apartado 9, "Criterios y Procedimiento para la realización del encargo de docencia), por lo que en la estructura del plan de estudios se deberá detallar hasta el nivel de asignaturas.

A la hora de definir los módulos se pueden dar dos situaciones:

1. Cuando se trata del diseño de los títulos que habiliten para el ejercicio de profesiones reguladas, las órdenes ministeriales que establecen los requisitos para la verificación de dichos títulos fijan ya los contenidos en una estructura de módulos.
2. En otras titulaciones se creará una estructura de módulos que en la medida de lo posible, deberá asemejarse a la anterior situación.

Cada módulo estará constituido por materias, entendida como agrupación de una o varias asignaturas, bajo un criterio de coherencia disciplinar. Con ello la materia pasa a ser un conjunto de competencias, contenidos y actividades formativas. De hecho, el apartado 5.2. del Anexo I del RD 1393/2007 precisa qué se incluirá el diseño de cada una de las materias especificando:

1. Denominación de la materia
2. Competencias que adquiere el estudiante con dicha materia
3. Breve descripción de sus contenidos
4. Actividades formativas con su contenido en créditos ECTS, su metodología de enseñanza-aprendizaje y su relación con las competencias que debe adquirir el estudiante.
5. Sistema de evaluación de la adquisición de competencias y sistema de calificaciones de acuerdo con la legislación vigente.

La *Guía de apoyo para la elaboración de la Memoria para la solicitud de títulos oficiales* indica que, además, se incorporará el listado de asignaturas y número de créditos de cada una de ellas, si bien señala también que "se podrá elegir realizar la estructuración del plan de estudios utilizando únicamente materias".

Tener las asignaturas integradas en materias permite una programación más global y dar más coherencia al proceso de formación desde el punto de vista de los alumnos. Además, al definir las materias como elemento final en la estructura del plan de estudios se estará dotando de flexibilidad a los nuevos títulos. Por una parte, la evaluación podrá ser de la materia (como conjunto de asignaturas), y no de las asignaturas individuales. Por otra parte, como resultado de las propuestas de mejora introducidas en el sistema de calidad, se podrán modificar asignaturas dentro de una materia sin necesidad de modificar el plan de estudios.

Amb caràcter general, la docència pràctica (pràctica d'aula, pràctica informàtica, de laboratori o taller i pràctica de camp) no pot superar el 50% de la docència total de la matèria.

L'assignatura és la unitat bàsica en què s'organitza l'ensenyament. L'estudiant s'ha de matricular d'assignatures. La grandària mínima d'una assignatura semestral serà de 4'5 crèdits. Per a assignatures anuals la grandària mínima serà de 9 crèdits. A fi d'ajustar les assignatures al pla d'estudis, cada semestre pot tenir entre 27 i 33 crèdits.

La transferència de crèdits implica que, en els documents acadèmics oficials acreditatius dels ensenyaments seguits per cada estudiant, s'ha d'incloure la totalitat dels crèdits obtinguts en ensenyaments oficials cursats amb anterioritat, en la mateixa o una altra universitat, que no hagen conduït a l'obtenció d'un títol oficial. Tots els crèdits obtinguts per l'estudiant en estudis oficials cursats, tant els transferits com els cursats per a l'obtenció del títol corresponent, s'han d'incloure en el seu expedient acadèmic i reflectits en el Suplement Europeu al títol.

Es defineix el reconeixement de crèdits com l'acceptació de la UPV dels crèdits que, havent-se obtingut en uns ensenyaments oficials, són computats en altres ensenyaments distints a fi d'obtenir un títol oficial.

En el cas de crèdits de formació bàsica, almenys els 36 obligatoris de la branca (esmentats en l'annex II del RD 1393/2007) s'han de reconèixer de manera automàtica si ambdós títols pertanyen a la mateixa branca. Els 24 crèdits restants de la formació bàsica també s'han de reconèixer de manera automàtica si en el disseny dels títols es va optar per seleccionar-los entre les matèries bàsiques de la mateixa branca. En cas contrari, podrien reconèixer-se per altres matèries, fins i tot del mòdul de formació optativa.

El centre ha de dissenyar el sistema de reconeixement de crèdits. La definició de les matèries bàsiques ha de realitzar-se de manera que aquest reconeixement siga possible. Per això, en el mòdul de formació bàsica han de concretar-se les assignatures. La grandària mínima de les assignatures en aquest mòdul és de 6 crèdits.

La UPV manté actualment, tant en l'àmbit europeu com mundial, una posició de lideratge quant a intercanvis acadèmics d'alumnes. D'unes 3.000 institucions que participen en el programa europeu Erasmus la UPV ocupa la tercera posició amb relació a alumnat enviat. El canvi als nous plans d'estudi no ha de suposar per a la UPV la pèrdua del seu lideratge sinó tot al contrari, ha de permetre augmentar-ne les xifres de mobilitat. Per això, l'intercanvi acadèmic

Con carácter general la docencia práctica (práctica de aula, práctica informática, de laboratorio o taller y práctica de campo) no podrá superar el 50% de la docencia total de la materia.

La asignatura es la unidad básica en la que se organiza la enseñanza. El estudiante se matriculará de asignaturas. El tamaño mínimo de una asignatura semestral será de 4'5 créditos. Para asignaturas anuales el tamaño mínimo será de 9 créditos. Con el fin de ajustar las asignaturas al plan de estudios cada semestre podrá tener entre 27 y 33 créditos.

La transferencia de créditos implica que, en los documentos académicos oficiales acreditativos de las enseñanzas seguidas por cada estudiante, se incluirá la totalidad de los créditos obtenidos en enseñanzas oficiales cursadas con anterioridad, en la misma u otra universidad, que no hayan conducido a la obtención de un título oficial. Todos los créditos obtenidos por el estudiante en estudios oficiales cursados, tanto los transferidos como los cursados para la obtención del correspondiente título, serán incluidos en su expediente académico y reflejados en el Suplemento Europeo al Título.

Se define el reconocimiento de créditos como la aceptación de la UPV de los créditos que, habiendo sido obtenidos en unas enseñanzas oficiales, son computados en otras enseñanzas distintas con el fin de obtener un título oficial.

En el caso de créditos de formación básica, al menos los 36 obligatorios de la rama (citados en el Anexo II del RD 1393/2007) se reconocerán de forma automática si ambos títulos pertenecen a la misma rama. Los 24 créditos restantes de la formación básica también se reconocerán de forma automática si en el diseño de los títulos se optó por seleccionarlos entre las materias básicas de la misma rama. En caso contrario, podrían reconocerse por otras materias, incluso del módulo de formación optativa.

El Centro deberá diseñar el sistema de reconocimiento de créditos. La definición de las materias básicas deberá realizarse de forma que este reconocimiento sea posible. Por ello, en el módulo de formación básica deberán concretarse las asignaturas. El tamaño mínimo de las asignaturas en este módulo será de 6 créditos.

La UPV mantiene actualmente, tanto a nivel Europeo como a nivel mundial, una posición de liderazgo en cuanto a intercambios académicos de alumnos. De unas 3000 instituciones que participan en el programa europeo Erasmus la UPV ocupa la tercera posición con relación a alumnos enviados. El cambio a los nuevos planes de estudio no debe suponer para la UPV la pérdida de su liderazgo sino todo lo contrario, debe permitir aumentar sus

ha de figurar explícitament en la documentació de les noves titulacions.

Per a facilitar la labor de reconeixement del treball realitzat per l'alumnat de la UPV quan cursen assignatures en una universitat estrangera des de programes d'intercanvi, els nous plans d'estudi poden incloure dins de l'oferta de matèries una que es corresponga amb els programes d'intercanvi i que dispose d'una valoració, en funció de la durada del programa d'estudis fora, entre 30 i 60 crèdits ECTS.

Els ensenyaments de les noves titulacions han de concloure amb l'elaboració i la defensa d'un treball de fi de grau i d'un treball de fi de màster, respectivament. Es consideren un mòdul i es recomana que tinguen 12 ECTS. Es recomana, igualment, configurar un semestre amb els 12 crèdits corresponents al Treball de Fi de Grau o Màster i 18 crèdits d'assignatures d'intensificació, si n'hi haguera, la qual cosa beneficiaria la mobilitat de l'estudiant, atès que en sumar 30 crèdits podria establir-se com un semestre sencer de pràctiques externes o d'intercanvi. De la mateixa manera, és recomanable que el Treball de Fi de Grau o Màster puga ser desenvolupat al llarg de la pràctica externa incorporada en els plans d'estudis.

Per a la gestió d'una titulació, que s'haja verificat i autoritzat la implantació, es recomana la creació de la Comissió Acadèmica de Títol, amb les competències i la composició següents:

Competències

- Gestió acadèmica del títol: reconeixement, accés i admissió d'alumnes, avaluació curricular, coordinació docent, entre altres
- Definició dels objectius anuals de qualitat del títol
- Informe de gestió del títol
- Disseny del Pla de Millora del títol

Composició

- Director del centre
- Sotsdirector cap d'estudis
- Gestor d'adaptació del centre
- Director acadèmic del títol
- 4 representants dels departaments amb docència en el títol
- 2 alumnes
- Cap de serveis administratius del centre

8. Llengües estrangeres i altres competències transversals

Per a l'obtenció del títol de grau, l'alumne ha d'acreditar el coneixement d'una llengua estrangera, preferentment l'anglès, amb un nivell corresponent al B-2 dels nivells comuns de referència fixats pel *Marc comú europeu de referència*

cifras de mobilitat. Por ello, el intercambio académico deberá figurar explícitamente en la documentación de las nuevas titulaciones.

Para facilitar la labor de reconocimiento del trabajo realizado por los alumnos de la UPV cuando cursan asignaturas en una universidad extranjera bajo programas de intercambio, los nuevos planes de estudio podrán incluir dentro de su oferta de materias una que se corresponda con los programas de intercambio y que cuente con una valoración, en función de la duración del programa de estudios fuera, entre 30 y 60 créditos ECTS.

Las enseñanzas de las nuevas titulaciones concluirán con la elaboración y defensa de un Trabajo de Fin de Grado y de un Trabajo de Fin de Máster, respectivamente. Será considerado como un módulo y se recomienda que tenga 12 ECTS. Se recomienda igualmente configurar un semestre con los 12 créditos correspondientes al Trabajo de Fin de Grado o Máster y 18 créditos de asignaturas de intensificación, si la hubiere, lo que beneficiaría la movilidad del estudiante, dado que al sumar 30 créditos podría establecerse como un semestre entero de Prácticas externas o de intercambio. De igual manera es recomendable que el Trabajo de Fin de Grado o Máster pueda ser desarrollado a lo largo de la práctica externa incorporada en el plan de estudios.

Para la gestión de una titulación que haya sido verificada y autorizada su implantación se recomienda la creación de la Comisión Académica de Título, con las siguientes competencias y composición:

Competencias

- Gestión académica del Título: reconocimiento, acceso y admisión de alumnos, evaluación curricular, coordinación docente, entre otras.
- Definición de los objetivos anuales de calidad del Título
- Informe de gestión del Título
- Diseño del Plan de Mejora del Título

Composición

- Director del Centro
- Subdirector Jefe de Estudios
- Gestor de Adaptación del Centro
- Director Académico del Título
- 4 representantes de los Departamentos con docencia en el Título
- 2 alumnos
- Jefe de Servicios Administrativos del Centro

8. Lenguas extranjeras y otras competencias transversales

Para la obtención del título de Grado el alumno deberá acreditar el conocimiento de una lengua extranjera, preferentemente el inglés, con un nivel correspondiente al B-2 de los niveles comunes de referencia fijados por el "*Marco común*

per a les llengües: aprenentatge, ensenyament, avaluació. Aquest requeriment no s'aplicarà a l'alumnat adaptat des dels plans d'estudi actuals. La dita acreditació es pot aconseguir per alguna de les vies següents:

- Superació d'una prova de nivell de llengua estrangera supervisada pel Departament de Lingüística Aplicada de la UPV.
- Certificació per organismes oficials o internacionalment reconeguts, que ha de ser validada pel centre. L'alumne pot realitzar les proves necessàries per a l'obtenció del certificat esmentat al Centre de Llengües de la UPV, com a centre avaluador autoritzat dels dits organismes.

Per a facilitar l'aprenentatge requerit, la planificació d'ensenyaments en les titulacions de grau ha d'incorporar, almenys, una assignatura de 4,5 ECTS. Aquestes assignatures, excepcionalment, s'han d'organitzar, pel Departament de Lingüística Aplicada, amb una docència, almenys, de 90 hores presencials.

Totes les competències transversals han de ser paleses, tant com siga possible, en totes les matèries, i el sistema d'avaluació de les dites matèries n'ha de garantir l'adquisició.

En el disseny dels nous plans d'estudi han de quedar reflectides les evidències que s'adquireixen les competències fixades en la memòria de sol·licitud del títol oficial. Per a això, en el disseny de les matèries es relacionaran les dites competències i el seu procediment d'avaluació.

9. Criteris i procediment per a realitzar l'encàrrec de docència

Per a realitzar l'encàrrec de la docència es tindran en compte els criteris generals següents:

- L'assignació de la docència s'ha d'efectuar sobre la base de criteris de qualitat, i ha de valorar l'experiència docent i investigadora del professorat ofert. Les propostes de docència assumiran els compromisos, lligats a indicadors, i totes les altres condicions que establisca el centre. L'assignació interna de la docència al departament ha d'estar especificada i detallada en el contingut de l'oferta.
- L'assignació de la docència no es realitza *ad personem*, sinó als departaments. Les ofertes que concursen en el procediment d'assignació han de provenir dels departaments. El procediment conclou amb la subscripció d'un contracte-programa entre el centre i el/s departament/s a què s'ha adjudicat finalment la docència.

europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación". Este requerimiento no será de aplicación a los alumnos adaptados desde los actuales planes de estudio. Dicha acreditación se podrá conseguir por alguna de las siguientes vías:

- Superación de una prueba de nivel de lengua extranjera supervisada por el Departamento de Lingüística Aplicada de la UPV.
- Certificación por organismos oficiales o internacionalmente reconocidos, que será validada por el Centro. El alumno podrá realizar las pruebas necesarias para la obtención de la citada certificación en el Centro de Lenguas de la UPV, como centro evaluador autorizado de dichos organismos.

Para facilitar el aprendizaje requerido la planificación de enseñanzas en las titulaciones de Grado incorporará, al menos, una asignatura de 4,5 ECTS. Estas asignaturas, excepcionalmente, se organizarán, por el Departamento de Lingüística Aplicada, con una docencia, al menos, de 90 horas presenciales.

Todas las competencias transversales deben, en la medida de lo posible, estar patentes en todas las materias, y el sistema de evaluación de dichas materias garantizará la adquisición de estas competencias.

En el diseño de los nuevos planes de estudio deberán quedar reflejadas las evidencias de que se adquieren las competencias fijadas en la Memoria de solicitud del Título Oficial. Para ello, en el diseño de las materias se relacionarán dichas competencias y su procedimiento de evaluación.

9. Criterios y Procedimiento para la realización del encargo de docencia

Para realizar el encargo de la docencia se tendrán en cuenta los siguientes criterios generales:

- La asignación de la docencia se efectuará sobre la base de criterios de calidad, valorando la experiencia docente e investigadora del profesorado ofertado. Las propuestas de docencia asumirán los compromisos, ligados a indicadores, y cuantas otras condiciones establezca el Centro. La asignación interna de la docencia en el Departamento deberá estar especificada y detallada en el contenido de la oferta.
- La asignación de la docencia no se realizará *ad personem*, sino a los Departamentos. Las ofertas que concursen en el procedimiento de asignación deberán provenir de los Departamentos. El procedimiento concluirá con la suscripción de un contrato-programa entre el Centro y el o los Departamentos a los que se haya adjudicado finalmente la docencia.

- Per a l'assignació de la docència s'ha de fomentar la competència entre departaments. S'ha de possibilitar igualment que s'elaboren ofertes conjuntes i coordinades de dos o més departaments.
- Segons el que estableix el RD 1393/2007, la planificació dels ensenyaments de les propostes de titulacions han de contenir la denominació i descripció de mòduls i matèries. No obstant això, la *Guía de apoyo para la elaboración de la memoria para la solicitud de verificación de títulos oficiales* elaborada per l'ANECA en tractar l'apartat corresponent descendeix al nivell d'assignatures, i indica, això no obstant, que *"es pot elegir realizar la estructuración del plan de estudios utilizando únicamente materias"*. A la UPV s'abordarà el disseny inicial amb el detall d'assignatures a fi de procedir a l'encàrrec inicial de la docència d'acord amb el procediment establert, si bé finalment la proposta de titulació que es trameta al Consell d'Universitats només recollirà la definició per mòduls i matèries.
- El catàleg actual d'àrees de coneixement a la UPV és un instrument d'utilitat per a abordar l'assignació de la docència. Igualment, s'acorda la consideració addicional, si és necessari, de les afinitats establides en el RD 774/2002 (Habilitació i concursos d'accés).

El procediment d'assignació de la docència s'ha d'efectuar segons l'esquema següent:

1. Durant l'elaboració de la proposta de titulació pel centre s'han d'especificar, en la planificació dels ensenyaments, les assignatures que l'integraran –i, opcionalment, en aquell moment–, les agrupacions en matèries i mòduls corresponents.
2. El centre ha d'indicar les àrees de coneixement que s'associen a cada assignatura recollida en la planificació dels ensenyaments.
3. El pla d'estudis dissenyat s'ha de comunicar públicament, amb especificació de les assignatures i la indicació de les àrees de coneixement corresponents per a cadascuna de les assignatures, a fi que els departaments puguin, si ho desitgen, proposar modificacions raonades i indiquen si volen oferir docència.
4. El centre ha d'establir les bases i condicions generals d'impartició per a realitzar l'oferta (programa, mitjans, indicadors, criteris de qualitat, reconeixement de la labor docent, etc.), i ha d'assenyalar les condicions prèvies d'organització que han de complir-se (coordinació cursos, exàmens, etc.).
5. Els departaments han d'elaborar les ofertes de docència i assumir les bases i condicions generals

- Para la asignación de la docencia se deberá fomentar la competencia entre Departamentos. Se posibilitará igualmente que se elaboren ofertas conjuntas y coordinadas de dos o más Departamentos.
- Según lo establecido en el RD 1393/2007 la planificación de las enseñanzas de las propuestas de titulaciones deben contener la denominación y descripción de Módulos y Materias. Sin embargo, la *"Guía de apoyo para la elaboración de la memoria para la solicitud de verificación de títulos oficiales"* elaborada por la ANECA al tratar el apartado correspondiente descende al nivel de Asignaturas, indicando, no obstante, que *"se podrá elegir realizar la estructuración del plan de estudios utilizando únicamente materias"*. En la UPV se acometerá el diseño inicial con el detalle de Asignaturas a fin de proceder al encargo inicial de la docencia de acuerdo con el procedimiento establecido, si bien finalmente la propuesta de titulación que se trasmita al Consejo de Universidades sólo recogerá la definición por Módulos y Materias.
- El catálogo actual de áreas de conocimiento en la UPV es un instrumento de utilidad para acometer la asignación de la docencia. Igualmente se acuerda la consideración adicional, si resultara preciso, de las afinidades establecidas en el RD 774/2002 (Habilitación y concursos de acceso).

El procedimiento de asignación de la docencia se efectuará con el siguiente esquema:

1. Durante la elaboración de la propuesta de Titulación por el Centro se especificarán, en la planificación de las enseñanzas, las asignaturas que lo integrarán –y, opcionalmente, en ese momento–, las correspondientes agrupaciones en Materias y Módulos.
2. El Centro indicará las áreas de conocimiento que se asocian a cada asignatura recogida en la planificación de las enseñanzas.
3. El plan de estudios diseñado se comunicará públicamente, con especificación de las asignaturas y la indicación de las áreas de conocimiento correspondientes para cada una de las asignaturas, a fin de que los Departamentos puedan, si lo desean, proponer modificaciones razonadas e indiquen si quieren ofertar docencia.
4. El Centro establecerá las bases y condiciones generales de impartición para realizar la oferta (programa, medios, indicadores, criterios de calidad, reconocimiento de la labor docente, etc.), señalando las condiciones previas de organización que deben cumplirse (coordinación cursos, exámenes, etc.).
5. Los Departamentos elaborarán las ofertas de docencia asumiendo las bases y condiciones gene-

d'impartició de la docència, que s'han de recollir en el contracte que se subscriurà després de l'adjudicació de la docència. Les ofertes han de contenir informació detallada de la docència proposada: professorat intervinents, mitjans, programa, concreció dels sistemes d'avaluació, compliment explícit de la normativa d'avaluació, etc.

6. El centre ha d'avaluar les ofertes finalment rebudes i resoldre l'assignació de la docència. Sempre que la docència d'una assignatura, segons les especificacions contingudes en la planificació final dels ensenyaments, puga ser encarregada a més d'una àrea de coneixement, els criteris que han de tenir-se en compte per a l'encàrrec han de ser els que garantisquen la millor qualitat de la docència, i es poden distingir, almenys, i sense que supose cap ordre de preferència, els següents:

- Professorat proposat per a fer-se càrrec de la dita assignatura:
 - Categoria acadèmica
 - Disponibilitat per a assumir la docència
 - Experiència docent i investigadora amb relació a la dita assignatura
- Proposta concreta de programa i organització de la docència continguda en l'oferta.

7. Prèviament al trasllat de la proposta de titulació per a l'aprovació pels òrgans col·legiats competents de la UPV i la remissió al Consell d'Universitats per a la verificació, el centre i el departament adjudicatari de la docència han de subscriure el contracte-programa provisional, en què s'han de recollir les bases i condicions generals d'impartició i les condicions específiques contingudes en l'oferta que haja sustentat l'adjudicació.

8. El contracte-programa provisional subscrit pot veure's modificat per a poder incloure, si resulta necessari, les indicacions i propostes establides en el procés de verificació. Una vegada verificat el pla d'estudis conduent a l'obtenció d'un títol oficial i autoritzada la implantació, s'ha de subscriure el contracte-programa definitiu a què s'incorporaran, a més de les recollides en el provisional, les indicacions i propostes establides en la verificació, si resulta necessari.

9. S'han d'establir els mecanismes de resolució d'al·legacions a l'adjudicació establida.

A continuació es recull el diagrama del procediment.

rales de impartición de la docencia, que serán recogidas en el contrato-programa que se suscribirá tras la adjudicación de la docencia. Las ofertas contendrán información detallada de la docencia propuesta: profesores intervinientes, medios, programa, concreción de los sistemas de evaluación, cumplimiento explícito de la normativa de evaluación, etc.

6. El Centro evaluará las ofertas finalmente recibidas y resolverá la asignación de la docencia. Siempre que la docencia de una asignatura, según las especificaciones contenidas en la planificación final de las enseñanzas, pueda ser encargada a más de un área de conocimiento, los criterios que deberán tenerse en cuenta para el encargo serán aquellos que garantizan la mejor calidad de la docencia, pudiendo distinguirse, al menos, y sin que suponga ningún orden de preferencia los siguientes:

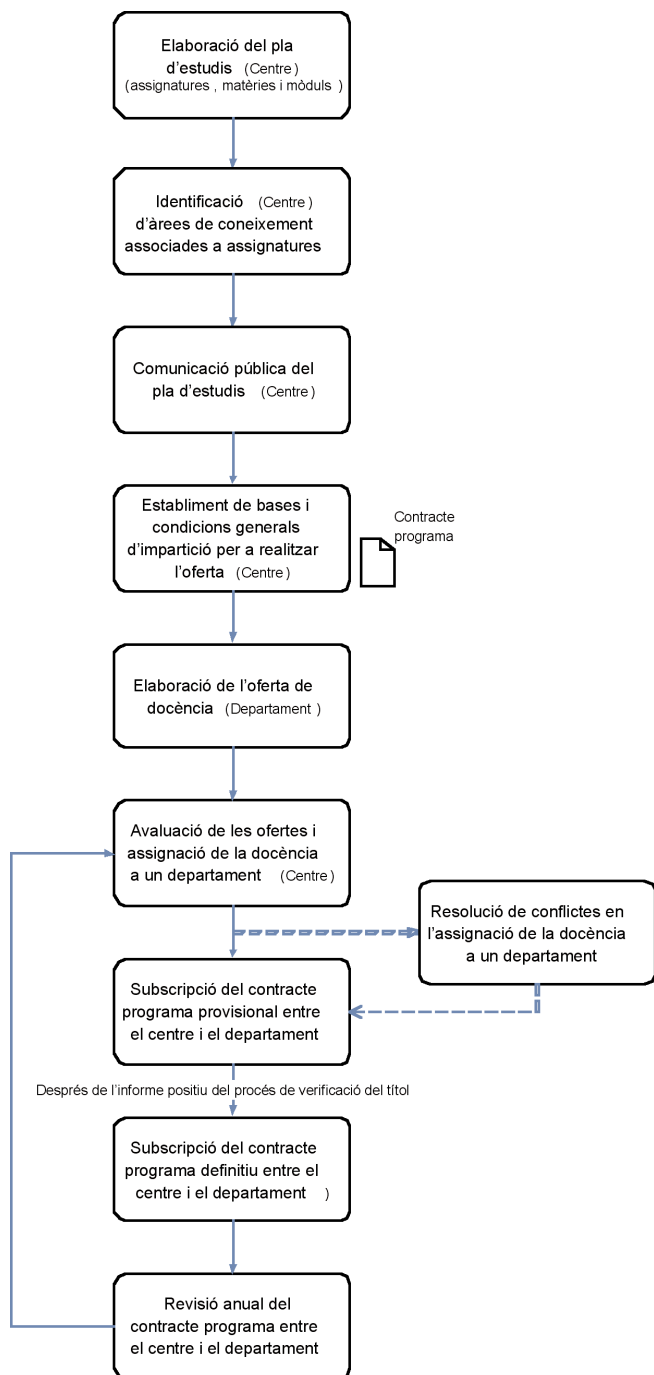
- Profesorado propuesto para hacerse cargo de dicha asignatura:
 - Categoría académica.
 - Disponibilidad para asumir la docencia
 - Experiencia docente e investigadora en relación con dicha asignatura
- Propuesta concreta de programa y organización de la docencia contenida en la oferta.

7. Previamente al traslado de la propuesta de Titulación para su aprobación por los órganos colegiados competentes de la UPV y su remisión al Consejo de Universidades para su verificación, el Centro y el Departamento adjudicatario de la docencia suscribirán el contrato-programa provisional, en el que se recogerán las bases y condiciones generales de impartición y las condiciones específicas contenidas en la oferta que haya sustentado la adjudicación.

8. El contrato-programa provisional suscrito podrá verse modificado para poder incluir, si resultara preciso, las indicaciones y propuestas establecidas en el proceso de verificación. Una vez verificado el plan de estudios conducente a la obtención de un título oficial y autorizada su implantación, se suscribirá el contrato-programa definitivo al que se incorporarán, además de las recogidas en el provisional, las indicaciones y propuestas establecidas en la verificación, si resulta necesario.

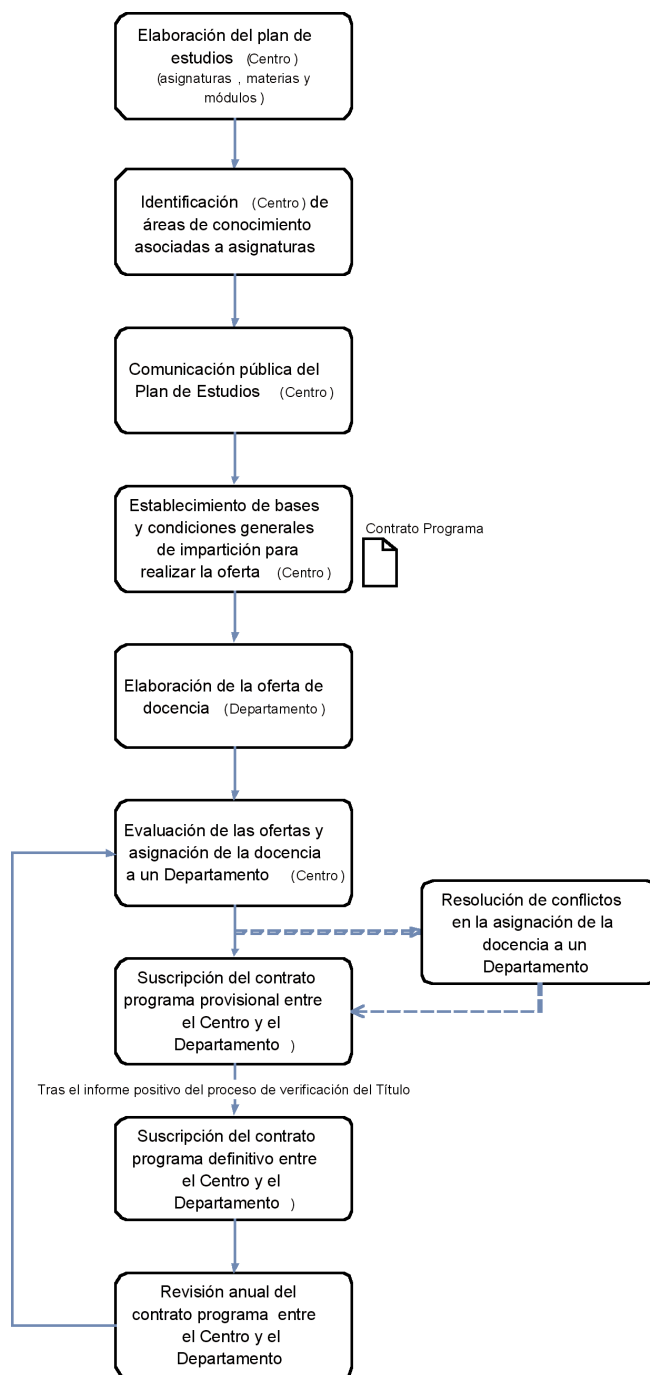
9. Se establecerán los mecanismos de resolución de alegaciones a la adjudicación establecida.

A continuación se recoge el diagrama del procedimiento.

10. Resultats previstos. Criteris recomanats per a definir les taxes de graduació, abandó i eficiència

La memòria per a verificar un títol oficial ha d'incloure una estimació, i la justificació corresponent, dels resultats previstos relacionats amb l'eficiència del títol i els mecanismes generals per a valorar els resultats de l'aprenentatge dels estudiants. En la fase de renovació de l'acreditació s'han de revisar aquestes estimacions, i atendre les justificacions aportades per la universitat i les accions derivades del seguiment. El títol ha de tenir habilitats un conjunt de procediments per

10. Resultados previstos. Criterios recomendados para la definición de las tasas de graduación, abandono y eficiencia

La memoria para la verificación de un Título oficial deberá incluir una estimación, y su justificación correspondiente, de los resultados previstos relacionados con la eficiencia del Título y los mecanismos generales para la valoración de los resultados del aprendizaje de los estudiantes. En la fase de renovación de la acreditación se revisarán estas estimaciones, atendiendo a las justificaciones aportadas por la universidad y a las acciones derivadas de su seguimiento. El Título

a valorar el progrés i els resultats de l'aprenentatge dels estudiants.

Així, la proposta ha d'estimar un conjunt d'indicadors relacionats amb els resultats previstos del títol i justificar la dita estimació a partir del perfil d'ingrés recomanat, el tipus d'estudiants que accedeixen al pla d'estudis, els objectius plantejats, el grau de dedicació dels estudiants a la carrera i altres elements del context que es consideren apropiats. En la fase de renovació de l'acreditació s'han de revisar aquestes estimacions, i atendre les justificacions aportades per la universitat i les accions derivades del seguiment. La proposta ha de recollir, almenys, valors relatius a la taxa de graduació, la taxa d'abandó i la taxa d'eficiència. Els centres poden, a més, incorporar uns altres indicadors. A aquest efecte, s'entén per:

- **TAXA DE GRADUACIÓ:** percentatge d'estudiants que finalitzen l'ensenyament en el temps previst en el pla d'estudis (d) o en any més (d+1) amb relació a la cohort d'entrada. Es tracta d'una mesura d'aprofitament acadèmic.
- **TAXA D'ABANDÓ:** relació percentual entre el nombre total d'estudiants d'una cohort de nou ingrés que van haver de finalitzar la titulació el curs anterior i que no s'han matriculat ni en aquell curs ni en l'anterior.
- **TAXA D'EFICIÈNCIA:** relació percentual entre el nombre total de crèdits establits en el pla d'estudis i el nombre total de crèdits en què han hagut de matricular-se al llarg dels seus estudis el conjunt d'estudiants graduats en un determinat curs acadèmic.

Els valors mitjans d'aquests indicadors corresponents als diferents tipus de titulacions actuals de la UPV es mostren en la taula tot seguit:

debe tener habilitados un conjunto de procedimientos para valorar el progreso y los resultados del aprendizaje de los estudiantes.

Así pues la propuesta debe estimar un conjunto de indicadores relacionados con los resultados previstos del Título justificando dicha estimación a partir del perfil de ingreso recomendado, el tipo de estudiantes que acceden al plan de estudios, los objetivos planteados, el grado de dedicación de los estudiantes a la carrera y otros elementos del contexto que se consideren apropiados. En la fase de renovación de la acreditación se revisarán estas estimaciones, atendiendo a las justificaciones aportadas por la universidad y a las acciones derivadas de su seguimiento. La propuesta debe recoger, al menos, valores relativos a la Tasa de Graduación, la Tasa de Abandono y la Tasa de Eficiencia. Los Centros podrán, además, incorporar otros indicadores. A estos efectos, se entenderá por:

- **TASA DE GRADUACIÓN:** porcentaje de estudiantes que finalizan la enseñanza en el tiempo previsto en el plan de estudios (d) o en año más (d+1) en relación con su cohorte de entrada. Se trata de una medida de aprovechamiento académico.
- **TASA DE ABANDONO:** relación porcentual entre el número total de estudiantes de una cohorte de nuevo ingreso que debieron finalizar la titulación el curso anterior y que no se han matriculado ni en ese curso ni en el anterior.
- **TASA DE EFICIENCIA:** relación porcentual entre el número total de créditos establecidos en el plan de estudios y el número total de créditos en los que han tenido que matricularse a lo largo de sus estudios el conjunto de estudiantes graduados en un determinado curso académico.

Los valores medios de estos indicadores correspondientes a los distintos tipos de titulaciones actuales de la UPV se muestran en la tabla a continuación:

	TEG Taxa de graduació mitjana <i>Tasa de graduación media</i> (3 anys / años) d ; d + 1	TAB Taxa d'abandó mitjana <i>Tasa de abandono media</i> (3 anys / años)	TEF Taxa d'eficiència mitjana <i>Tasa de eficiencia media</i> (3 anys / años)
Mitjana de totes les titulacions <i>Media de todas las titulaciones</i>	0.19	0.37	0.72
Mitjana de les titulacions de primer cicle <i>Media de las titulaciones de primer ciclo</i>	0.15	0.38	0.68
Mitjana de les titulacions de segon cicle <i>Media de las titulaciones de segundo ciclo</i>	0.25	0.39	0.80
Mitjana de les titulacions de primer i segon cicles <i>Media de las titulaciones de primer y segundo ciclo</i>	0.21	0.35	0.74

Taxes en les titulacions actuals de la UPV / Tasas en las titulaciones actuales de la UPV

Altres resultats relacionats amb els anteriors són:

- La taxa de graduació mitjana de la UPV en $[d;d+1;d+2] = 0.29$
- La taxa de graduació mitjana de la UPV en $[d;d+1;d+2]$ comptabilitzant només els que no abandonen la titulació $= 0.46$.
- La taxa d'abandó de la titulació inclou només els que abandonen la UPV (i no els que fan un canvi de titulació dins de la UPV) $= 0.20$

La taxa de graduació és certament baixa. Resulta evident que hi ha raons (realització de pràctiques en empresa, dilació en la presentació del projecte final de carrera, incorporació al mercat laboral abans de finalitzar els estudis, etc.) que poden explicar parcialment aquest valor reduït. És també evident que els valors de referència que en distints moments i publicacions han sigut objecte de recomanació des de determinades instàncies no s'ajusten a la realitat de molts dels ensenyaments impartits a la UPV i no es poden considerar. Però tot això no permet esquivar la necessitat de millorar aquest resultat. Les estimacions que s'incorporen en les propostes podrien ser causa de problemes, bé en la fase de verificació, bé en les avaluacions futures per a l'acreditació de les titulacions.

És cert que en molta de l'oferta actual d'ensenyaments de la UPV el projecte final de carrera (que no existeix en molts dels títols de l'actual catàleg) no està incorporat en els cursos dels plans d'estudis i s'afegeix després dels tres o cinc cursos dels plans de les titulacions de cicle curt o llarg, per exemple. Això no serà així en l'estructura de les futures titulacions, en què els treballs de fi de títol, grau o màster, han d'estar incorporats en l'últim curs. D'ací que probablement podria ser més ajustat a la situació futura estimar les taxes d'egressats a partir de les dades actuals de les taxes en $[d;d+1;d+2]$. Cert és així mateix que el nombre de cursos dels estudis de grau no coincideix ni amb els actuals d'una titulació de cicle curt (3) ni amb el nombre de cursos d'una de cicle llarg (5). Tot això suposa, d'una banda, la necessitat de millora de les taxes actuals de graduació en molts ensenyaments actuals de la UPV i, de l'altra, la necessitat d'establir diferents consideracions a fi d'estimar les taxes que es proposen per a les futures titulacions.

Es proposa que l'estimació d'aquestes taxes per als títols oficials de la UPV (apartat 8.1 de l'annex I del RD 1393/2007) es determine i justifique com s'indica a continuació a partir de les dades següents:

1. Títols procedents de l'adaptació de l'oferta actual a la UPV i, per tant, amb valors de referència:

- Si la TEGtítol dels últims tres anys és inferior a la TEGUPV, aleshores $TEG_{estimada} = TEGUPV$
- Si la TEGtítol dels últims tres anys és superior o igual a la TEGUPV, aleshores $TEG_{estimada} \geq TEGtítol$

Otros resultados relacionados con los anteriores son:

- La Tasa de graduación media de la UPV en $[d;d+1;d+2] = 0.29$
- La Tasa de graduación media de la UPV en $[d;d+1;d+2]$ contabilizando solamente los que no abandonan la titulación $= 0.46$.
- La Tasa de abandono de la Titulación incluye solamente los que abandonan la UPV (y no los que hacen un cambio de titulación dentro de la UPV) $= 0.20$

La Tasa de Graduación es ciertamente baja. Resulta evidente que hay razones (realización de prácticas en empresa, dilación en la presentación del proyecto final de carrera, incorporación al mercado laboral antes de la finalización de los estudios, etc...) que pueden explicar parcialmente ese valor reducido. Es también evidente que los valores de referencia que en distintos momentos y publicaciones han sido objeto de recomendación desde determinadas instancias no se ajustan a la realidad de muchas de las enseñanzas impartidas en la UPV y no podrán ser considerados. Pero todo ello no permite soslayar la necesidad de mejorar ese resultado. Las estimaciones que se incorporen en las propuestas podrían ser causa de problemas, bien en la fase de verificación, bien en las evaluaciones futuras para la acreditación de las titulaciones.

Es cierto que en mucha de la oferta actual de enseñanzas de la UPV el proyecto final de carrera (que no existe en muchos de los títulos del actual catálogo) no está incorporado en los cursos de los planes de estudios y se añade tras los tres o cinco cursos de los planes de las titulaciones de ciclo corto o largo, por ejemplo. Ello no será así en la estructura de las futuras titulaciones, en la que los Trabajos de Fin de título, Grado o Máster, estarán incorporados en su último curso. De ahí que probablemente podría ser más ajustado a la situación futura estimar las tasas de egresados a partir de los datos actuales de las tasas en $[d;d+1;d+2]$. Ciertamente es asimismo que el número de cursos de los estudios de Grado no coincide ni con los actuales de una titulación de ciclo corto (3) ni con el número de cursos de una de ciclo largo (5). Todo ello supone, de una parte, la necesidad de mejora de las tasas actuales de graduación en muchas enseñanzas actuales de la UPV y, de otra, la necesidad de establecer diferentes consideraciones a fin de estimar las tasas que se propongan para las futuras titulaciones.

Se propone que la estimación de estas tasas para los títulos oficiales de la UPV (apartado 8.1 del Anexo I del RD 1393/2007) se determine y justifique como se indica a continuación a partir de los datos siguientes:

1. Títulos procedentes de la adaptación de la oferta actual en la UPV y, por tanto, con valores de referencia:

- Si la TEGtítulo de los últimos tres años es inferior a la TEGUPV entonces, $TEG_{estimada} = TEGUPV$
- Si la TEGtítulo de los últimos tres años es superior o igual a la TEGUPV entonces, $TEG_{estimada} \geq TEGtítulo$

- Si la TABtítol dels últims tres anys és inferior a la TABUPV, aleshores TABestimada = TABUPV
- Si la TABtítol dels últims tres anys és inferior o igual a la TABUPV, aleshores TABestimada \leq TABtítol
- Si la TEFtítol dels últims tres anys és inferior a la TEFUPV, aleshores TEFestimada = TEFUPV
- Si la TEFtítol dels últims tres anys és superior o igual a la TEFUPV, aleshores TEFestimada \geq TEFtítol

2. Títols que no procedisquen d'adaptació de l'oferta actual a la UPV:

- Si la TABtítulo de los últimos tres años es inferior a la TABUPV entonces, TABestimada = TABUPV
- Si la TABtítulo de los últimos tres años es inferior o igual a la TABUPV entonces, TABestimada \leq TABtítulo
- Si la TEFtítulo de los últimos tres años es inferior a la TEFUPV entonces, TEFestimada = TEFUPV
- Si la TEFtítulo de los últimos tres años es superior o igual a la TEFUPV entonces, TEFestimada \geq TEFtítulo

2. Títulos que no procedan de adaptación de la oferta actual en la UPV:

TEGestimada	\geq	TEGUPV
TABestimada	\leq	TABUPV
TEFestimada	\geq	TEFUPV

Els valors estimats de les taxes proposats poden ser assolits de manera progressiva en un nombre d'anys diferent per a cada titulació en funció del diferencial entre la taxa actual i la taxa objectiu. En tot cas, les propostes de títols oficials per a la seua verificació han de contenir compromisos, en la memòria dels títols, per a la millora progressiva dels resultats d'aquestes taxes en els pròxims anys fins a assolir nivells més pròxims als proposats pels organismes de prestigi reconegut en l'àmbit de l'educació superior (ANECA, Ministeri d'Educació, Consell d'Universitats, etc.) o almenys assolir els valors de la mitjana d'aquestes taxes nacionalment en les diferents branques de coneixement i titulacions.

Per a avaluar el progrés i els resultats d'aprenentatge de l'alumnat (apartat 8.2 de l'annex I del RD 1393/2007) les propostes de titulacions que es traslladen per a l'aprovació pels òrgans col·legiats competents de la UPV han d'especificar el procediment general que es disposarà. Es proposa que aquest procediment es base en els resultats de:

- La defensa oral i pública del treball de fi de grau o màster
- L'avaluació, pel tribunal, de les competències adquirides per l'alumne

El resultat d'aquesta avaluació es pot realitzar en un informe dissenyat per la UPV (comú) en què els apartats a avaluar poden variar d'un títol a un altre.

La Comissió Acadèmica del Títol (CAT) ha d'avaluar els resultats d'aquests informes a fi de poder proposar millores, tal com es recull en el sistema de garantia de la qualitat.

11. Sistema de garantía de la calidad. Información de resultados

La propuesta del título ha d'incloure un sistema de garantía de la calidad que n'assegure el control, la revisió i la millora

Los valores estimados de las tasas propuestos podrán ser alcanzados de forma progresiva en un número de años diferente para cada titulación en función del diferencial entre la tasa actual y la tasa objetivo. En cualquier caso, las propuestas de Títulos Oficiales para su verificación contendrán compromisos, en la memoria de los Títulos, para la mejora progresiva de los resultados de estas tasas en los próximos años hasta alcanzar niveles más próximos a los propuestos por los organismos de reconocido prestigio en el ámbito de la Educación Superior (ANECA, Ministerio de Educación, Consejo de Universidades, etc.) o al menos alcanzar los valores de la media de estas tasas a nivel nacional en las diferentes ramas de conocimiento y titulaciones.

Para evaluar el progreso y los resultados de aprendizaje de los alumnos (apartado 8.2 del Anexo I del RD 1393/2007) las propuestas de titulaciones que se trasladen para su aprobación por los órganos colegiados competentes de la UPV deben especificar el procedimiento general que se dispondrá. Se propone que dicho procedimiento se base en los resultados de:

- La defensa oral y pública del Trabajo de Fin de Grado o Máster.
- La evaluación, por parte del tribunal, de las competencias adquiridas por el alumno.

El resultado de esta evaluación se podrá realizar en un informe diseñado por la UPV (común) en el que los apartados a evaluar podrán variar de un Título a otro.

La Comisión Académica del Título (CAT) deberá evaluar los resultados de estos informes a fin de poder proponer mejoras, tal y como se recoge en el Sistema de Garantía de la Calidad.

11. Sistema de Garantía de la Calidad. Información de resultados

La propuesta del Título debe incluir un sistema de garantía de calidad que asegure el control, la revisión y mejora con-

contínua. El centre en què s'imparteix la titulació, o si és el cas la Universitat, ha de disposar d'uns procediments associats a la garantia de qualitat i dotar-se d'uns mecanismes formals per a l'aprovació, el control, la revisió periòdica i la millora del títol. Igualment, han d'establir-se mecanismes d'informació dirigits als estudiants i a la societat, sobre el nou títol i els seus objectius.

Les propostes han de:

- Especificar l'òrgan o la unitat responsable del sistema de garantia de la qualitat del pla d'estudis (estructura i composició), així com el reglament o les normes de funcionament. En aquest apartat s'ha de detallar com s'articula en aquest òrgan la participació del professorat, alumnat, responsables acadèmics, personal de suport i altres agents externs.
- Establir com s'ha de revisar el desenvolupament del pla d'estudis (objectius, competències, planificació...) a partir de l'aplicació de mecanismes i procediments adequats, que s'apliquen periòdicament per a la recollida i l'anàlisi d'informació sobre:
 - La qualitat de l'ensenyament i el professorat.
 - La qualitat de les pràctiques externes i els programes de mobilitat.
 - La inserció laboral dels graduats i la satisfacció amb la formació rebuda.
 - La satisfacció dels diferents col·lectius implicats (estudiants, personal acadèmic i d'administració i serveis, etc.) i l'atenció als suggeriments i reclamacions.
- Disposar dels mecanismes i procediments adequats i sistemàtics per a la presa de decisions que garantiscen la millora del pla d'estudis, que incloga:
 - La qualitat de l'ensenyament i el professorat.
 - La qualitat de les pràctiques externes i els programes de mobilitat.
- Aquests mecanismes i procediments han de preveure, almenys, els responsables, la manera d'acceptació de les decisions i el seguiment d'aquestes.
- Definir els criteris que han d'establir els límits perquè el títol siga finalment suspès. Per a això, prèviament, s'ha d'establir un procediment que describa el sistema creat al centre/universitat per a definir aquests criteris, així com la revisió, l'aprovació i l'actualització periòdica.
- Establir mecanismes per a publicar la informació sobre el pla d'estudis, el seu desenvolupament i resultats, perquè arribe a tots els implicats o interessats (alumnat, professorat, personal de suport, futurs estudiants, agents externs, etc.).

Per tot això, s'ha definit un sistema de gestió de la qualitat dels títols (SGQTi) per a tots els títols oficials oferits per la UPV. El responsable del SGQTi és la Comissió de la Qualitat

tinua del mismo. El Centro en el que se imparte la titulación, o en su caso la Universidad, debe disponer de unos procedimientos asociados a la garantía de calidad y dotarse de unos mecanismos formales para la aprobación, control, revisión periódica y mejora del Título. Igualmente deberán establecerse mecanismos de información dirigidos a los estudiantes y a la sociedad, sobre el nuevo Título y sus objetivos.

Las propuestas deben:

- Especificar el órgano o unidad responsable del Sistema de Garantía de Calidad del plan de estudios (estructura y composición), así como reglamento o normas de funcionamiento. En este apartado se detallará cómo se articula en dicho órgano la participación del profesorado, estudiantes, responsables académicos, personal de apoyo y otros agentes externos.
- Establecer cómo se revisará el desarrollo del plan de estudios (objetivos, competencias, planificación,...) a partir de la aplicación de mecanismos y procedimientos adecuados, que se apliquen periódicamente para la recogida y análisis de información sobre:
 - La calidad de la enseñanza y el profesorado.
 - La calidad de las prácticas externas y los programas de movilidad.
 - La inserción laboral de los graduados y la satisfacción con la formación recibida.
 - La satisfacción de los distintos colectivos implicados (estudiantes, personal académico y de administración y servicios, etc.) y la atención a las sugerencias y reclamaciones.
- Contar con mecanismos y procedimientos adecuados y sistemáticos para la toma de decisiones que garanticen la mejora del plan de estudios, que incluya:
 - La calidad de la enseñanza y el profesorado.
 - La calidad de las prácticas externas y los programas de movilidad.
- Dichos mecanismos y procedimientos deberán contemplar, al menos, los responsables, el modo de aceptación de las decisiones y el seguimiento de las mismas.
- Definir aquellos criterios que establecerán los límites para que el Título sea finalmente suspendido. Para ello, previamente, se debe establecer un procedimiento que describa el sistema creado en el centro/universidad para definir estos criterios, así como su revisión, aprobación y actualización periódica.
- Establecer mecanismos para publicar la información sobre el plan de estudios, su desarrollo y resultados, para que llegue a todos los implicados o interesados (estudiantes, profesorado, personal de apoyo, futuros estudiantes, agentes externos, etc.).

Por todo ello se ha definido un Sistema de Gestión de Calidad de los Títulos (SGCTi) para todos los Títulos Oficiales ofertados por la UPV. El responsable del SGCTi es la

de la UPV. En l'annex I es detalla l'estructura del SGQTI i l'assignació de responsabilitats en el marc d'aquest.

12. Règims i normatives

La normativa actual que regula el règim acadèmic i d'avaluació ha complert un paper molt important a la UPV. No obstant això, tenint en compte la situació actual de la UPV i l'elaboració de les propostes de noves titulacions se n'aconsella l'anàlisi i la revisió en profunditat. Són molts els aspectes que han de valorar-se, però es destaquen alguns molt rellevants:

- S'ha de realitzar una normativa única que incloga tots els estudis oficials actuals a la UPV: grau i postgrau.
- Incorporació de noves metodologies docents.
- Ús de les tecnologies de la informació per a publicar qualificacions, anuncis, convocatòries d'examen, etc.
- Definició més clara de les possibilitats que l'alumne té per a ser avaluat. Procediment de revisions, terminis, etc.
- L'avaluació curricular hauria d'estar present en la normativa. Es considera interessant incloure una avaluació curricular per curs realitzada al mateix centre, a través de la Comissió Acadèmica de Títol, i una altra institucional per a casos especials.
- En cas d'incompliment de la normativa, hauria de quedar clar el procediment a seguir.

Es proposa la creació d'un grup de treball que estudei i revise amb detall la normativa actual i redacte una nova proposta. La composició d'aquest grup de treball ha de ser plural, i integrar diferents representants de la comunitat universitària.

La normativa de permanència va ser revisada pel Consell Social de la UPV el passat novembre de 2006. Actualment, no es té constància que hi haja indicis pels centres, departaments o alumnat que n'aconsellen l'estudi i la possible modificació.

No obstant això, transcorreguts tres cursos des de l'ingrés a la UPV i havent complert amb els criteris de la normativa de permanència, ja no es plantegen restriccions quant al temps que es dedique a superar els estudis. D'altra banda, la normativa no té en compte la peculiaritat de l'alumnat que per distintes raons està estudiant a temps parcial, encara que cada vegada n'és més gran el nombre.

Respecte a la normativa de les condicions de progrés (crèdits CEM) sí que es detecten problemes. En el seu moment es va aplicar a fi de millorar els indicadors de rendiment acadèmic i això no està succeint.

Comisión de la Calidad de la UPV. En el Anexo I se detalla la estructura del SGCTi y la asignación de responsabilidades en el marco del mismo.

12. Regímenes y normativas

La normativa actual que regula el régimen académico y de evaluación ha cumplido un papel muy importante en la UPV. No obstante, teniendo en cuenta la situación actual de la UPV y la elaboración de las propuestas de nuevas titulaciones se aconseja su análisis y revisión en profundidad. Son muchos los aspectos que deben valorarse, pero se destacan algunos muy relevantes:

- Se debe realizar una normativa única que incluya todos los actuales estudios oficiales en la UPV: Grado y Postgrado.
- Incorporación de nuevas metodologías docentes.
- Uso de las tecnologías de la información para la publicación de calificaciones, anuncios, convocatorias de examen, etc.
- Definición más clara de las posibilidades que el alumno tiene para ser evaluado. Procedimiento de revisiones, plazos, etc.
- La evaluación curricular debería estar presente en la normativa. Se considera interesante incluir una evaluación curricular por curso realizada en el propio Centro, a través de la Comisión Académica de Título, y otra institucional para casos especiales.
- En caso de incumplimiento de la normativa debería quedar claro el procedimiento a seguir.

Se propone la creación de un grupo de trabajo que estudie y revise con detalle la normativa actual y redacte una nueva propuesta. La composición de este grupo de trabajo debe ser plural, integrando diferentes representantes de la comunidad universitaria.

La normativa de permanencia fue revisada por el Consejo Social de la UPV el pasado noviembre de 2006. Actualmente no se tiene constancia de que existan indicios por parte de los Centros, Departamentos o Alumnado que aconsejen su estudio y posible modificación.

Sin embargo, transcurridos tres cursos desde el ingreso en la UPV y habiendo cumplido con los criterios de la normativa de permanencia, ya no se plantean restricciones en cuanto al tiempo que se dedique a superar los estudios. Por otra parte, la normativa no tiene en cuenta la peculiaridad de los alumnos que por distintas razones están estudiando a tiempo parcial, aun cuando cada vez es mayor el número de ellos.

Respecto a la normativa de las condiciones de progreso (créditos CEM) sí que se detectan problemas. En su momento se aplicó con el fin de mejorar los indicadores de rendimiento académico y esto no está sucediendo.

D'altra banda, la normativa de progrés disposa d'un factor multiplicador que, a decisió del centre, pot valdre 1,5 o 2. Això crea greuges comparatius entre l'alumnat de la UPV, ja que les condicions de progrés d'alguns centres són més restrictives que les d'altres.

Per a facilitar la finalització d'estudis per l'alumnat que actualment es troba en plans en extinció, amb caràcter urgent s'hauria de proposar revisar la normativa per a homogeneïtzar el factor multiplicador, fins i tot reduir-ne el valor. Mentrestant, s'ha de revisar la normativa per a adaptar-la millor a les condicions dels nous títols oficials.

Per tot això, amb vista al disseny i l'elaboració de les propostes de nous ensenyaments és procedent, a fi d'emplenar el punt 1.5 de l'annex I del RD 1393/2007, esmentar la normativa vigent en el moment de sol·licitud de verificació de la titulació proposada, i no incorporar-la explícitament per a estalviar modificacions del pla d'estudis quan es modifiquen les normes de règim acadèmic i avaluació de l'alumnat, o la normativa de regulació de les condicions de progrés i permanència en una titulació de la UPV.

13. Implantació i extinció de títols

El calendari d'implantació dels nous títols s'ha d'incloure en l'apartat 10 de la memòria per a la sol·licitud de verificació. De la mateixa manera, ha de recollir-se el cronograma d'extinció dels títols actuals.

La implantació de nous plans d'estudi pot tenir dues situacions distintes:

- La primera consisteix a substituir un títol ja existent, i en aquest cas se n'haurà de tenir present l'extinció i el reconeixement de crèdits per a l'alumnat que s'adapte des de l'anterior pla d'estudis.
- La segona es produeix en posar en marxa un títol de nova creació. Per a aquest cas caldria tenir present si hi haurà via d'accés per a alumnes d'altres titulacions en extinció.

Per a definir el calendari de la implantació poden plantejar-se tres possibilitats:

- Progressiva: curs a curs. Després de la posada en marxa del primer curs del nou pla d'estudis, cada curs acadèmic s'aniran posant en marxa els successius cursos.
- Parcial: diversos cursos de manera simultània. Dos o més cursos del nou pla d'estudis es posen en marxa simultània en un mateix curs acadèmic.
- Completa: tots els cursos del nou pla d'estudis es posen en marxa en un mateix curs acadèmic.

L'extinció de plans d'estudi pot tenir dues situacions distintes:

Por otra parte, la normativa de progreso cuenta con un factor multiplicador que, a decisión del Centro, puede valer 1,5 ó 2. Esto crea agravios comparativos entre los alumnos de la UPV ya que las condiciones de progreso de algunos Centros son más restrictivas que las de otros.

Para facilitar la finalización de estudios por parte de los alumnos que actualmente se encuentran en planes en extinción, con carácter urgente se debería proponer revisar la normativa para homogeneizar el factor multiplicador, incluso reduciendo su valor. Mientras tanto, se debe proceder a revisar la normativa para adaptarla mejor a las condiciones de los nuevos Títulos Oficiales.

Por todo ello, de cara al diseño y elaboración de las propuestas de nuevas enseñanzas procede, a fin de cumplimentar el punto 1.5. del Anexo I del RD 1393/2007, mencionar la normativa vigente en el momento de solicitud de verificación de la titulación propuesta, y no incorporarla explícitamente para ahorrar modificaciones del Plan de Estudios cuando se modifiquen las normas de régimen académico y evaluación del alumnado, o la normativa de regulación de las condiciones de progreso y permanencia en una titulación de la UPV.

13. Implantación y extinción de títulos

El calendario de implantación de los nuevos títulos debe incluirse en el apartado 10 de la memoria para la solicitud de verificación. De igual forma deberá recogerse el cronograma de extinción de los títulos actuales.

La implantación de nuevos planes de estudio puede tener dos situaciones distintas:

- La primera consiste en sustituir un título ya existente, en cuyo caso se deberá tener presente su extinción y el reconocimiento de créditos para los alumnos que se adapten desde el anterior plan de estudios.
- La segunda se produce al poner en marcha un título de nueva creación. Para este caso habría que tener presente si va a existir vía de acceso para alumnos de otras titulaciones en extinción.

Para definir el calendario de la implantación podrán plantearse tres posibilidades:

- Progresiva: curso a curso. Tras la puesta en marcha del primer curso del nuevo plan de estudios, cada curso académico se irán poniendo en marcha los sucesivos cursos.
- Parcial: varios cursos de forma simultánea. Dos o más cursos del nuevo plan de estudios se ponen en marcha simultánea en un mismo curso académico.
- Completa: todos los cursos del nuevo plan de estudios se ponen en marcha en un mismo curso académico.

La extinción de planes de estudio puede tener dos situaciones distintas:

- Si el pla d'estudis en extinció té continuïtat en un de nou s'ha de sincronitzar l'extinció amb la posada en marxa del nou.
- La segona situació és que s'extingisca un títol que no tinga continuïtat. Aquesta situació exigeix fixar el sistema de reconeixement de crèdits i d'adaptació corresponent cap a altres títols pròxims, així com analitzar i resoldre les situacions que puguen plantejar-se.

Consideracions a tenir presents:

- El 2015 han d'estar extingits tots els actuals plans d'estudi (disposició transitòria segona del RD 1393/2007).
- En el curs 2010/2011 no s'oferiran places d'ingrés en primer curs de les actuals titulacions.
- Cada curs d'un pla d'estudis que s'extingisca l'alumnat té dret a examen durant els dos cursos acadèmics posteriors (sense docència) i segons l'actual normativa de la UPV a 3 convocatòries d'examen per cada curs (total 6 convocatòries).
- Seria desitjable que el nombre més gran d'estudiants s'adaptaren als nous plans d'estudi. Per a això, el reconeixement de crèdits ha de ser com més flexible millor.
- La decisió d'adaptar-se al nou pla és de l'alumnat i no es pot fer d'ofici. S'ha de tenir previst que alguns alumnes desitgen esgotar totes les possibilitats de continuar en els plans a extingir.
- Als centres, especialment en aquells amb gran nombre d'alumnes, així com als departaments, el treball administratiu i d'atenció al públic amb relació a l'adaptació a nous plans d'estudi pot suposar una càrrega important. Si la implantació és progressiva aquest procés pot realitzar-se amb més garanties i millor controlat.
- Els nous plans d'estudis modificaran la situació acadèmica actual. L'avaluació per matèries, els crèdits ECTS, el reconeixement de crèdits, els indicadors de rendiment acadèmic, són alguns dels aspectes en què el disseny dels nous plans poden millorar substancialment la situació actual. Pot convenir que aquests canvis s'introduïsquen progressivament, i el que és més important amb alumnes de nou ingrés que troben la nova situació. Un alumne matriculat en cursos avançats dels actuals plans d'estudis pot tenir problemes a l'hora d'assumir la nova concepció en la formació universitària.
- Els departaments han de proporcionar professorat perquè es puguen realitzar, durant dos cursos acadèmics, els exàmens de les assignatures extingides i sense docència, i assegurar el compliment de la Normativa de Règim Acadèmic i d'Avaluació de l'Alumnat vigent.
- S'han d'establir mecanismes (com una de les competències de la Comissió Acadèmica de Títol, per exemple) que revise la posada en marxa del títol i detectar enca-

- Si el plan de estudios en extinción tiene continuidad en uno nuevo se deberá sincronizar la extinción con la puesta en marcha del nuevo.
- La segunda situación es que se extinga un título que no tenga continuidad. Esta situación exigirá fijar el correspondiente sistema de reconocimiento de créditos y de adaptación hacia otros títulos cercanos, así como analizar y resolver las situaciones que puedan plantearse.

Consideraciones a tener presentes:

- En el 2015 deben estar extinguidos todos los actuales planes de estudio (Disposición transitoria segunda del RD 1393/2007)
- En el curso 2010/2011 no se ofertarán plazas de ingreso en primer curso de las actuales titulaciones.
- Cada curso de un plan de estudios que se extinga los alumnos tienen derecho a examen durante los dos cursos académicos posteriores (sin docencia) y según la actual normativa de la UPV a 3 convocatorias de examen por cada curso (total 6 convocatorias).
- Sería deseable que el mayor número de estudiantes se adaptaran a los nuevos planes de estudio. Para ello el reconocimiento de créditos debe ser lo más flexible posible.
- La decisión de adaptarse al nuevo plan es de los alumnos y no se puede hacer de oficio. Se debe tener previsto que algunos alumnos deseen agotar todas las posibilidades de permanecer en el plan a extinguir.
- En los Centros, especialmente en aquellos con gran número de alumnos, así como en los Departamentos, el trabajo administrativo y de atención al público en relación con la adaptación a nuevos planes de estudio puede suponer una carga importante. Si la implantación es progresiva este proceso podrá realizarse con mayores garantías y mejor controlado.
- Los nuevos planes de estudios modificarán la situación académica actual. La evaluación por materias, los créditos ECTS, el reconocimiento de créditos, los indicadores de rendimiento académico, son algunos de los aspectos donde el diseño de los nuevos planes podrán mejorar substancialmente la situación actual. Puede convenir que estos cambios se introduzcan progresivamente, y lo que es más importante con alumnos de nuevo ingreso que encuentren la nueva situación. Un alumno matriculado en cursos avanzados de los actuales planes de estudios puede tener problemas a la hora de asumir la nueva concepción en la formación universitaria.
- Los Departamentos deberán proporcionar profesorado para que se puedan realizar, durante dos cursos académicos, los exámenes de aquellas asignaturas extinguidas y sin docencia, asegurando el cumplimiento de la Normativa de Régimen Académico y de Evaluación del Alumnado vigente.
- Se deberán establecer mecanismos (como una de las competencias de la Comisión Académica de Título, por ejemplo) que revise la puesta en marcha del título

valcaments o llacunes de continguts. Aquest treball es facilitarà amb la implantació progressiva.

- A la vista de tot l'anterior, sembla recomanable la implantació progressiva dels nous títols, i garantir una millor coordinació tant des del punt de vista docent com administratiu. En concordança, l'extinció dels actuals sembla recomanable que siga progressiva. S'han de mantenir les assignatures del títol a extingir 2 anys més, amb tres convocatòries cada any, però sense docència.
- En tot cas, correspon al centre que elabora la proposta de titulació establir les valoracions finals oportunes i definir en la Memòria de sol·licitud del títol el calendari d'implantació, i contenir el cronograma d'implantació, procediment d'adaptació, si és el cas, dels estudis existents al nou pla i ensenyaments que s'extingeixen amb la implantació del títol proposat, per a l'aprovació pels òrgans col·legiats competents de la UPV.

14. Documentació a emplenar pels centres

A l'hora de dissenyar els nous plans d'estudis s'ha de desplegar l'annex I del RD 1393/2007. Molts apartats d'aquest annex són competència directa de distintes àrees i serveis de la UPV, per la qual cosa a continuació es detallen fil per randa els que han de ser emplenats pel centre que elabore la proposta de titulació, i els que han de ser aportats al centre pels serveis o àrees de la UPV:

detectando solapes o lagunas de contenidos. Este trabajo se facilitará con la implantación progresiva.

- A la vista de todo lo anterior parece recomendable la implantación progresiva de los nuevos títulos, garantizando una mejor coordinación tanto a nivel docente como administrativo. En concordancia, la extinción de los actuales parece recomendable que sea progresiva. Se mantendrán las asignaturas del título a extinguir 2 años más, con tres convocatorias cada año, pero sin docencia.
- En cualquier caso corresponde al Centro que elabora la propuesta de titulación establecer las valoraciones finales oportunas y definir en la Memoria de solicitud del Título el calendario de implantación, conteniendo cronograma de implantación, procedimiento de adaptación, en su caso, de los estudios existentes al nuevo plan y enseñanzas que se extinguen con la implantación del título propuesto, para su aprobación por los órganos colegiados competentes de la UPV.

14. Documentación a cumplimentar por los Centros

A la hora de diseñar los nuevos planes de estudios se deberá desarrollar el Anexo I del RD 1393/2007. Muchos apartados de dicho anexo son competencia directa de distintas áreas y servicios de la UPV, por lo que a continuación se detallan punto por punto los que deberán ser cumplimentados por el Centro que elabore la propuesta de titulación, y los que serán aportados al Centro por los servicios o áreas de la UPV:

1. Descripción del título / Descripción del título

1.1	Denominació. <i>Denominación.</i>	Centre <i>Centro</i>
1.2	Universitat sol·licitant, i centre responsable dels ensenyaments conduents al títol, o si és el cas, departament o institut. <i>Universidad solicitante, y centro responsable de las enseñanzas conducentes al título, o en su caso, departamento o instituto.</i>	Centre <i>Centro</i>
1.3	Tipus d'ensenyament de què es tracta (presencial, semipresencial, a distància, etc.). <i>Tipo de enseñanza de qué se trata (presencial, semipresencial, a distancia, etc.).</i>	Centre <i>Centro</i>
1.4	Nombre de places de nou ingrés oferides (estimació per als primers 4 anys). <i>Número de plazas de nuevo ingreso ofertadas (estimación para los primeros 4 años).</i>	Centre <i>Centro</i>
1.5	Nombre mínim de crèdits europeus de matrícula per estudiant i període lectiu. Normes de permanència. <i>Número mínimo de créditos europeos de matrícula por estudiante y periodo lectivo.</i> <i>Normas de permanencia.</i>	Centre UPV <i>Centro</i> UPV
1.6	Resta d'informació necessària per a l'expedició del Suplement Europeu al títol d'acord amb la normativa vigent. <i>Resto de información necesaria para la expedición del Suplemento Europeo al Título de acuerdo con la normativa vigente.</i>	Centre <i>Centro</i>

2. Justificació / Justificación

2.1	Justificar el títol proposat, i argumentar-ne l'interès acadèmic, científic o professional. En el cas que el títol habilite per a l'accés a l'exercici d'una activitat professional regulada a Espanya, s'ha de justificar a més l'adequació de la proposta a les normes reguladores de l'exercici professional vinculat al títol, i fer referència expressa a les dites normes.	Centre
	<i>Justificación del título propuesto, argumentando el interés académico, científico o profesional del mismo. En el caso de que el título habilite para el acceso al ejercicio de una actividad profesional regulada en España, se debe justificar además la adecuación de la propuesta a las normas reguladoras del ejercicio profesional vinculado al título, haciendo referencia expresa a dichas normas.</i>	Centro
2.2	Referents externs a la universitat proponent que avalen l'adequació de la proposta a criteris nacionals o internacionals per a títols de característiques acadèmiques semblants.	Centre
	<i>Referentes externos a la universidad proponente que avalen la adecuación de la propuesta a criterios nacionales o internacionales para títulos de similares características académicas.</i>	Centro
2.3	Descripció dels procediments de consulta interns i externs utilitzats per a elaborar el pla d'estudis. Aquests poden haver sigut amb professionals, estudiants o altres col·lectius.	Centre
	<i>Descripción de los procedimientos de consulta internos y externos utilizados para la elaboración del plan de estudios. Éstos pueden haber sido con profesionales, estudiantes u otros colectivos.</i>	Centro

3. Objectius/ Objetivos

3.1	Competències generals i específiques.	Centre
	<i>Competencias generales y específicas.</i>	Centro

4. Accés i admissió d'estudiants / Acceso y admisión de estudiantes

4.1	Sistemes d'informació prèvia a la matriculació i procediments d'acollida accessibles i orientació dels estudiants de nou ingrés per a facilitar-ne la incorporació a la universitat i la titulació. Dins de la informació prèvia que es facilite han de constar les vies i els requisits d'accés al títol, incloent-hi el perfil d'ingrés recomanat.	Centre
	Procés d'acollida de nous alumnes.	Centre/UPV
	<i>Sistemas de información previa a la matriculación y procedimientos de acogida accesibles y orientación de los estudiantes de nuevo ingreso para facilitar su incorporación a la universidad y la titulación. Dentro de la información previa que se facilite deben constar las vías y requisitos de acceso al título, incluyendo el perfil de ingreso recomendado.</i>	Centro
4.2	<i>Proceso de acogida de nuevos alumnos.</i>	Centro/UPV
	Si és el cas, sempre autoritzades per l'Administració competent, indicar les condicions o proves d'accés especials.	Centre
	<i>En su caso, siempre autorizadas por la Administración competente, indicar las condiciones o pruebas de acceso especiales.</i>	Centro

4.3	Sistemes de suport i orientació dels estudiants una vegada matriculats. <i>Sistemas de apoyo y orientación de los estudiantes una vez matriculados.</i>	Centre/UPV Centro/UPV
4.4	Transferència i reconeixement de crèdits: sistema proposat per la universitat d'acord amb l'article 13 del Reial Decret 1393/2007. <i>Transferencia y reconocimiento de créditos: sistema propuesto por la universidad de acuerdo con el artículo 13 del Real Decreto 1393/2007.</i>	UPV

5. Planificació dels ensenyaments / Planificación de las enseñanzas

5.1	Estructura dels ensenyaments. <i>Estructura de las enseñanzas.</i>	Centre Centro
5.2	Procediments per a organitzar la mobilitat dels estudiants propis i d'acollida. Ha d'incloure el sistema de reconeixement i acumulació de crèdits ECTS Procés de gestió de la mobilitat. <i>Procedimientos para la organización de la movilidad de los estudiantes propios y de acogida.</i> <i>Debe incluir el sistema de reconocimiento y acumulación de créditos ECTS.</i> <i>Proceso de gestión de la movilidad.</i>	Centre UPV UPV Centro UPV UPV
5.3	Descripció detallada dels mòduls o de les matèries d'ensenyament/aprenentatge de què consta el pla d'estudis. <i>Descripción detallada de los módulos o de las materias de enseñanza/ aprendizaje de que consta el plan de estudios.</i>	Centre Centro

6. Personal acadèmic / Personal académico

6.1	Personal i altres recursos humans necessaris i disponibles per a dur a terme el pla d'estudis proposat. <i>Personal y otros recursos humanos necesarios y disponibles para llevar a cabo el plan de estudios propuesto.</i>	Centre Centro
6.2	Dels recursos humans disponibles, se n'ha d'indicar almenys la categoria acadèmica, la vinculació a la Universitat i l'experiència docent i investigadora o professional. <i>De los recursos humanos disponibles se indicará al menos su categoría académica, su vinculación a la Universidad y su experiencia docente e investigadora o profesional.</i>	Centre Centro

7. Recursos materials i serveis / Recursos materiales y servicios

7.1	Justificar que els mitjans materials i serveis clau disponibles són adequats per a garantir el desenvolupament de les activitats formatives planificades. Processos de revisió i manteniment.	Centre UPV
-----	--	-------------------

	<i>Justificación de que los medios materiales y servicios clave disponibles son adecuados para garantizar el desarrollo de las actividades formativas planificadas.</i> <i>Procesos de revisión y mantenimiento.</i>	Centro UPV
7.2	En el cas que no es dispose de tots els recursos materials i serveis clau necessaris en el moment de la proposta del pla d'estudis, se n'ha d'indicar la previsió d'adquisició. <i>En el caso de que no se disponga de todos los recursos materiales y servicios clave necesarios en el momento de la propuesta del plan de estudios, se deberá indicar la previsión de adquisición de los mismos.</i>	Centre Centro

8. Resultats previstos / Resultados previstos

8.1	Estimar un conjunt d'indicadors relacionats amb els resultats previstos del títol. La proposta ha de recollir, almenys, valors relatius a la taxa de graduació, la taxa d'abandó i la taxa d'eficiència. <i>Estimar un conjunto de indicadores relacionados con los resultados previstos del Título. La propuesta debe recoger, al menos, valores relativos a la Tasa de Graduación, la Tasa de Abandono y la Tasa de Eficiencia.</i>	UPV
8.2	Procediment general de la universitat per a valorar el progrés i els resultats d'aprenentatge dels estudiants. Entre aquests es poden considerar resultats de proves externes, treballs de fi de titulació, etc. <i>Procedimiento general de la universidad para valorar el progreso y los resultados de aprendizaje de los estudiantes. Entre ellos se pueden considerar resultados de pruebas externas, trabajos de fin de titulación, etc.</i>	UPV

9. Sistema de garantia de la qualitat / Sistema de garantía de la calidad

9.1	Responsable del Sistema de Garantia Interna de Qualitat del pla d'estudis. <i>Responsable del Sistema de Garantía Interna de Calidad del plan de estudios.</i>	UPV
9.2	Mecanismes i procediments adequats i sistemàtics per a la recollida i l'anàlisi d'informació, que permeten avaluar i revisar el pla d'estudis. <i>Mecanismos y procedimientos adecuados y sistemáticos para la recogida y análisis de información, que permitan la evaluación y la revisión del plan de estudios.</i>	UPV
9.3	Mecanismes i procediments adequats i sistemàtics per a garantir la qualitat de les pràctiques externes i els programes de qualitat. <i>Mecanismos y procedimientos adecuados y sistemáticos para garantizar la calidad de las prácticas externas y los programas de calidad.</i>	UPV
9.4	Procediments d'anàlisi de la inserció laboral dels graduats i de la satisfacció amb la formació rebuda. <i>Procedimientos de análisis de la inserción laboral de los graduados y de la satisfacción con la formación recibida.</i>	UPV
9.5	Mecanismes per a l'anàlisi de la informació del pla d'estudis, el seu desenvolupament i resultats (alumnat, professorat, personal de suport, futurs estudiants, agents externs, etc.), i d'atenció als suggeriments o reclamacions. Criteris d'extinció del títol. <i>Mecanismos para el análisis de la información del plan de estudios, su desarrollo y resultados (estudiantes, profesorado, personal de apoyo, futuros estudiantes, agentes externos, etc.), y de atención a las sugerencias o reclamaciones. Criterios de extinción del título.</i>	UPV

10. Calendari d'implantació / Calendario de implantación

10.1	Cronograma d'implantació de la titulació. <i>Cronograma de implantación de la titulación.</i>	Centre <i>Centro</i>
10.2	Procediment d'adaptació, si és el cas, dels estudiants dels estudis existents al nou pla d'estudis. <i>Procedimiento de adaptación, en su caso, de los estudiantes de los estudios existentes al nuevo plan de estudios.</i>	UPV
10.3	Ensenyaments que s'extingeixen per la implantació del títol corresponent proposat. <i>Enseñanzas que se extinguen por la implantación del correspondiente título propuesto.</i>	UPV

15. Calendari de presentació de les propostes i d'implantació

La UPV va decidir, de comú acord amb les altres universitats del sistema públic valencià, no presentar propostes de títols abans del 15 de febrer de 2008 que pogueren ser susceptibles, després de la verificació corresponent, de poder-se implantar a partir del curs 2008-09.

La UPV pot aprovar les titulacions que complisquen la regulació d'aplicació ja assenyalada i les especificacions de caràcter intern de la UPV contingudes en el present document.

Per a facilitar els treballs d'elaboració de les propostes de noves titulacions, s'estableix com a calendari orientatiu el següent:

1. Les titulacions que es desitge implantar en el curs 2009-10, les han de traslladar els centres per a l'aprovació pels òrgans inferits de la UPV abans de juny de 2008, a fi de poder sol·licitar la verificació i l'autorització per a la implantació i disposar de temps suficient, una vegada conclouen aquests procediments, per a la informació pública necessària.
2. Les titulacions que es desitge implantar en el curs 2010-11, les han de traslladar els centres per a l'aprovació pels òrgans inferits de la UPV abans de juny de 2009, a fi de poder sol·licitar la verificació i l'autorització per a la implantació i disposar de temps suficient, una vegada conclouen aquests procediments, per a la informació pública necessària.

Una vegada els òrgans de govern de la UPV han aprovat les propostes de noves titulacions, es trametan per a la verificació en el Consell d'Universitats i per a l'autorització a la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana.

La sol·licitud ha d'acompanyar-se de la documentació que s'estableix en l'annex I del Reial Decret 1393/2007.

15. Calendario de presentación de las propuestas y de implantación

La UPV decidí, de común acuerdo con las otras universidades del sistema público valenciano, no presentar propuestas de títulos antes del 15 de febrero de 2008 que pudieran ser susceptibles, tras la verificación correspondiente, de poderse implantar a partir del curso 2008-09.

La UPV podrá aprobar aquellas titulaciones que cumplan la regulación de aplicación ya señalada y las especificaciones de carácter interno de la UPV contenidas en el presente documento.

Para facilitar los trabajos de elaboración de las propuestas de nuevas titulaciones se establece como calendario orientativo el siguiente:

1. Las titulaciones que se desee implantar en el curso 2009-10 deberán ser trasladadas por los Centros para su aprobación por los órganos colegidos de la UPV antes de Junio de 2008 a fin de poder solicitar la verificación y la autorización para su implantación y disponer de tiempo suficiente, una vez concluyan dichos procedimientos, para la necesaria información pública.
2. Las titulaciones que se desee implantar en el curso 2010-11 deberán ser trasladadas por los Centros para su aprobación por los órganos colegidos de la UPV antes de Junio de 2009 a fin de poder solicitar la verificación y la autorización para su implantación y disponer de tiempo suficiente, una vez concluyan dichos procedimientos, para la necesaria información pública.

Una vez hayan sido aprobadas por los órganos de gobierno de la UPV las propuestas de nuevas titulaciones se remitirán para su verificación al Consejo de Universidades y para su autorización a la Conselleria de Educació de la Generalitat Valenciana.

La solicitud deberá acompañarse de la documentación que se establece en el Anexo I del Real Decreto 1393/2007.

16. Propostes i criteris d'assignació de títols no adaptats

Els criteris assenyalats anteriorment han de ser complits per totes les propostes de titulacions que s'elaboren i es traslladen als òrgans col·legiats competents de la UPV per a l'aprovació.

En el cas de títols *ex novo*, açò és, de titulacions que no procedisquen de l'adaptació de l'actual oferta d'ensenyaments a la UPV, o quan concórreguen dos o més centres d'un mateix campus en la voluntat d'elaboració d'una titulació, les propostes s'han d'elaborar seguint el procediment que s'assenyala a continuació:

1. El centre que desitge abordar l'elaboració d'una proposta ha de comunicar-ho al vicerectorat competent, i aportar la informació necessària relativa a la descripció, justificació i viabilitat de la titulació.
2. La UPV, a la vista de la informació rebuda, ha de decidir si és procedent o no continuar l'elaboració de la proposta de títol.
3. La UPV ha de traslladar la dita informació als seus centres i departaments a fi de demanar, si n'hi ha, mostres d'interès a participar en l'elaboració de la proposta.
4. En cas de ser procedent, els òrgans col·legiats competents de la UPV han de crear, i assenyalar-ne el mandat i la composició, la comissió del títol proposat.
5. Correspon a la dita comissió l'elaboració final de la Memòria de sol·licitud del títol i la proposta d'adscripció per a l'aprovació per la UPV.
6. Aprovació pels òrgans col·legiats competents de la UPV i remissió al Consell d'Universitats per a la verificació.

16. Propuestas y criterios de asignación de títulos no adaptados

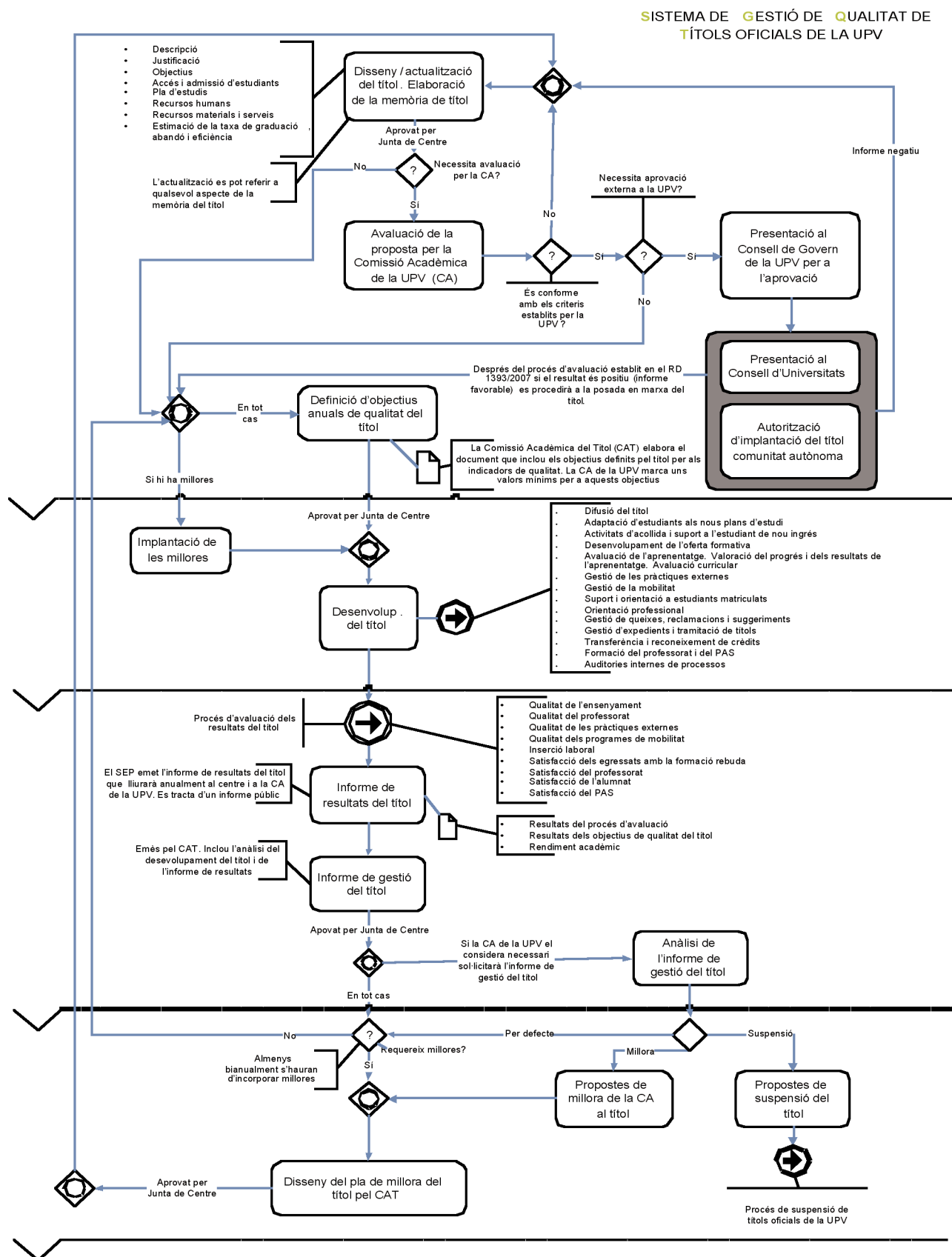
Los criterios señalados anteriormente deberán ser cumplidos por todas las propuestas de titulaciones que se elaboren y se trasladen a los órganos colegiados competentes de la UPV para su aprobación.

En el caso de títulos *ex novo*, esto es, de titulaciones que no procedan de la adaptación de la actual oferta de enseñanzas en la UPV, o cuando concurren dos o más Centros de un mismo campus en la voluntad de elaboración de una titulación, las propuestas se elaborarán siguiendo el procedimiento que se señala a continuación:

1. El Centro que desee acometer la elaboración de una propuesta deberá comunicarlo al Vicerrectorado competente, aportando la información necesaria relativa a la descripción, justificación y viabilidad de la titulación.
2. La UPV, a la vista de la información recibida, decidirá si procede o no continuar la elaboración de la propuesta de Título.
3. La UPV trasladará dicha información a sus Centros y Departamentos a fin de recabar, si las hubiere, muestras de interés en participar en la elaboración de la propuesta.
4. En caso de ser procedente, los órganos colegiados competentes de la UPV procederán a la creación, señalando su mandato y composición, de la Comisión del Título propuesto.
5. Corresponderá a dicha Comisión la elaboración final de la Memoria de solicitud del Título y la propuesta de adscripción para su aprobación por la UPV.
6. Aprobación por los órganos colegiados competentes de la UPV y remisión al Consejo de Universidades para su verificación.

ANNEX I

ESTRUCTURA DEL SISTEMA DE GESTIÓ DE QUALITAT DE LES TITULACIONS I ASSIGNACIÓ DE RESPONSABILITATS EN EL MARC D'AQUEST

MATRIU DE RESPONSABILITATS DEL SGQTí	Comissió de Qualitat UPV	Àrea de l'Agència de la Qualitat, Estudis i Planificació	Comissió Acadèmica de Títol	Consell de Govern de la UPV	Junta de Centre	Comissió Acadèmica de la UPV
Responsable del sistema de gestió de qualitat de títols oficials						
Definició de la política de qualitat dels títols oficials de la UPV						
Disseny, revisió i actualització del sistema documental del SGQTí						
Disseny/actualització d'un títol oficial de la UPV						
Aprovació de la proposta d'un títol oficial i de les seues actualitzacions						
Avaluació de les propostes de títols oficials i de les seues actualitzacions						
Aprovació de títols oficials de la UPV						
Definició de política i objectius de qualitat d'un títol oficial						
Aprovació de la política i objectius de qualitat d'un títol oficial						
Seguiment del desenvolupament d'un títol oficial						
Realització d'auditories internes de qualitat del SGQTí						
Procés d'avaluació i elaboració de l'informe dels resultats dels títols oficials						
Avaluació de l'informe de resultats d'un títol oficial						
Elaboració de l'informe de gestió d'un títol oficial						
Aprovació de l'informe de gestió d'un títol oficial						
Avaluació d'informes de gestió de títols oficials						
Elaboració de propostes de millora d'un títol oficial						
Disseny del pla de millora d'un títol oficial						
Aprovació del pla de millora d'un títol oficial						
Avaluació dels plans de millora de títols oficials						

**SISTEMA DE GESTIÓN DE CALIDAD DE
TÍTULOS OFICIALES DE LA UPV**

MATRIZ DE RESPONSABILIDADES DEL SGCTI	Comisión de Calidad UPV	Área de la Agencia de la Calidad, Estudios y Planificación	Comisión académica de título	Consejo de gobierno de la UPV	Junta de Centro	Comisión académica de la UPV
Responsable del Sistema de Gestión de Calidad de Títulos Oficiales						
Definición de la política de calidad de los Títulos Oficiales de la UPV						
Diseño, revisión y actualización del sistema documental del SGCTI						
Diseño/actualización de un Título Oficial de la UPV						
Aprobación de la propuesta de un Título Oficial y de sus actualizaciones						
Evaluación de las propuestas de Títulos Oficiales y de sus actualizaciones						
Aprobación de Títulos Oficiales de la UPV						
Definición de Política y Objetivos de Calidad de un Título Oficial						
Aprobación de la Política y Objetivos de Calidad de un Título Oficial						
Seguimiento del desarrollo de un Título Oficial						
Realización de Auditorías Internas de Calidad del SGCTI						
Proceso de evaluación y elaboración del informe de los resultados de los Títulos Oficiales						
Evaluación del informe de resultados de un Título Oficial.						
Elaboración del informe de gestión de un Título Oficial						
Aprobación del informe de gestión de un Título Oficial						
Evaluación de informes de gestión de Títulos Oficiales						
Elaboración de propuestas de mejora de un Título Oficial						
Diseño del Plan de Mejora de un Título Oficial						
Aprobación del Plan de Mejora de un Título Oficial						
Evaluación de los Planes de Mejora de Títulos Oficiales						

ANNEX II. ENLLAÇOS D'INTERÈS / ANEXO II. ENLACES DE INTERÉS

- <http://www.aneca.es/active/docs/Guia_211207.pdf>
Guia de suport per a elaborar la Memòria per a sol·licitar títols oficials.
Guía de apoyo para la elaboración de la Memoria para la solicitud de títulos oficiales.
- <http://www.aneca.es/active/docs/Protocolo_V5_GRADO_071221.pdf>
Protocol d'avaluació per a verificar títols universitaris oficials.
Protocolo de evaluación para la verificación de títulos universitarios oficiales.
- <http://www.aneca.es/active/docs/verifica_rd.pdf_071029.pdf>
Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials (BOE de 30 d'octubre de 2007).
Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales (BOE de 30 de octubre de 2007).
- <http://www.aneca.es/active/active_verifica_pre.asp>
Presentació del Programa Verifica a les universitats (18 de desembre de 2007).
Presentación del Programa Verifica a las universidades (18 de diciembre de 2007).
- <<http://www.boe.es/boe/dias/2007/12/29/pdfs/A53739-53742.pdf>>
ECI/3855/2007, de 27 de desembre, per la qual s'estableixen els requisits per a la verificació dels títols universitaris oficials que habiliten per a l'exercici de la professió d'Arquitecte Tècnic (BOE de 29 desembre de 2007).
Orden ECI/3855/2007, de 27 de diciembre, por la que se establecen los requisitos para la verificación de los títulos universitarios oficiales que habiliten para el ejercicio de la profesión de Arquitecto Técnico (BOE de 29 diciembre de 2007).
- <<http://www.boe.es/boe/dias/2007/12/29/pdfs/A53743-53746.pdf>>
Ordre ECI/3856/2007, de 27 de desembre, per la qual s'estableixen els requisits per a la verificació dels títols universitaris oficials que habiliten per a l'exercici de la professió d'Arquitecte (BOE 29 desembre de 2007).
Orden ECI/3856/2007, de 27 de diciembre, por la que se establecen los requisitos para la verificación de los títulos universitarios oficiales que habiliten para el ejercicio de la profesión de Arquitecto (BOE 29 diciembre de 2007).
- <<http://www.aneca.es/servicios/docs/E02bLEYORGANICA42007de12abrilmodificaLOU.pdf>>
Llei Orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la qual es modifica la Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats.
Ley Orgánica 4/2007, de 12 de abril, por la que se modifica la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, d'Universidades.

**ANNEX III. COMISSIÓ D'ENSENYAMENTS UNIVERSITARIS OFICIALS DE LA UPV
ANEXO III. COMISIÓN DE ENSEÑANZAS UNIVERSITARIAS OFICIALES DE LA UPV**

• Vicent Esteban Chapaprí	• Enrique Ballester Sarrias
• José Luis Berné Valero	• Ignacio Bosch Reig
• Juan Miguel Martínez Rubio	• Nemesio Fernández Martínez
• Vicent Castellano i Cervera	• Enrique Masiá Buades
• Emilio del Toro Gálvez	• Francisco Javier Fuenmayor Fernández
• Fernando Fargueta Cerdá	• Luis Antonio Roig Picazo
• José Luis Martínez de Juan	• Javier Martí Sendra
• José Manuel Jabaloyes Vivas	• José M. del Valle Villanueva
• José Esteban Capilla Romá	• Juan Carlos González López
• José Aguilar Herrando	• Juan Pablo Navarro Batet
• Francisco Payri González	